

АРХИМАНДРИТ СЕРАФИМ ПАПАКОСТАС

ПОКАЈАНИЕ

ОХРИД
1981

Со благослов на митрополит Дебарско-кичевски
г-дин Ангелариј

Издава: Црква „Свети Никола Геракомија“ - Охрид

Превел од англиски: Диме Кочовски, свештеник

Лектура: проф. Димче Маленко

Печати „Коста Абраш“ - Охрид

Тираж: 5000 примероци

АРХИМАНДРИТ СЕРАФИМ ПАПАКОСТАС
ПРОПОВЕДНИК ПРИ АТИНСКАТА КАТЕДРАЛА

ПОКАЈАНИЕ

ОХРИД
1981

Топло му благодариме на „ЗОИ“, братството на теолозите од Атина, за одобрението „Покајание“ да биде публикувано на македонски јазик. Нивна желба е само да им испратиме неколку примероци од овој превод.

Наша желба е оваа книга да биде што поефтина и со тоа што подостапна на нашите читатели, поради што цената ги покрива само печатарските трошкови.

Нека биде тоа наш мал допринос кон возвишената порака на „Покајанието“ од о. Серафим Папакостас.

Охрид, 1981
Преведувачот

ПОКАЈАНИЕ

1. Повик на покајание

Насловот на оваа книга, единствениот збор *покајание*, е термин што предизвикува чувство на непријатност кај човекот на нашево модерно време, слично на чувството кое го доживува болниот човек штом ќе го чуе името на некој непријатен лек. Но, сепак, во секое време, а уште повеќе во нашево кое е многу, тешко, уморно и несредено, ништо не е покорисно, понеопходно и понужно од покајанието. Често човекот не копнее за ништо друго по-силно, иако можеби и нема јасна претстава за што копнее.

Човекот поседува голема желба за покајание, бидејќи најубавите и најплеменитите зборови на човековата литература што го изразуваат највисокиот степен на среќата и најдостојните дарови што одговараат на најдлабоките желби на нашите души се одморот, мирот, љубовта, радоста, животот, а сите тие се содржани во тој еден, иако некако, одбивен збор и се ветени од нашиот Господ којшто го повикува секого на покајание и му ги дарува тие дарови на секој вистински покајник.

Ние не знаеме дали читателот некогаш ја слушнал скапоцената покана која Господ ни ја упатува нас на луѓето: „Дојдете при Мене сите обременети и изморени и Јас ќе ве успокојам... и ќе најдете мир за душите ваши“ (Мт. 11,28-29). Дојдете вели Тој при Мене. Повратетесе при Мене и приближетесе до Мене, сите вие коишто сте уморни и тешко обременети и Јас ќе ви дадам одмор, во Мене ќе го најдете одморот и мирот за коишто копнеат вашите души.

Од сите бремиња и товари во овој живот ништо толку не стежнува врз душата и така силно не ја притиска совеста како гревот. Од гревот извираат и сите други неволји на овој живот, - вели црковниот отец Св. Јован Златоуст. Не е важно дали овој тежок товар на гревот го чувствуваат сите, а особено оние коишто се тешко оптоварени. Дали болниот човек опиен од наркоза чувствува болка? Меѓутоа болката е присутна и болеста го разјадува телото. Слично, и сите грешници коишто забележале и сфатиле што значи да се биде виновен пред Бога, и го спознале добро

множеството на своите гревови, откриваат дека во човековиот живот нема потежок товар, понесносливо и поодбивно бреме, поостер и посмртоносен отров, поболна и поразјадна мака од гревот. Затоа пророкот вели: „Нема мир во моите коски поради моите гревови, зашто моите беззаконија ја надминаа мојава глава и ме притискаат како тежок товар“. Затоа „тој ја кваши својата постела со солзи“ (Пс. 37,3-4 и 6,6).

Оние коишто се испитуваат подлабоко себе си, на секој чекор од својот живот ја сфаќаат тежината на товарите какви што се: егоизмот и себичноста, личниот интерес и лакомоста, гордоста и славољубието. Ако секој од нас го испита своето минато или погледне во секојдневното искуство, ќе открие дека најголемиот дел од нашите грижи, нашите горчини и најголеми непријатности и жалости доаѓаат од неуспехот на нашите себични стремежи, од назадоволениот личен интерес, од нашата незаситна лакомост, лакомост за пари, за задоволства, уживања, за допадливост и престиж, за позиција и чин; од нашето рането славољубие, од неуспехот на нашите скриени егоистички планови, од попречувањето на нашата волја, од избувнувањето на нашиот темперамент, ерупцијата на нашиот гнев, воглавно од ударите коишто нашето его ги потхранува во судрувањата во секојдневниот живот. Овие отсекогаш биле општите и универзалните причини на човековите грижи и таги. Големите неволји коишто ја стегат човековата душа и тело не се секојдневни и постојани. Но безредието, мало или големо,

предизвикано од страстите и тенденцијата кон гревот во секојдневниот живот - во семејството, во нечија работа, во службата, во социјалниот живот - го прави животот да биде тежок товар а постигнувањето на внатрешниот мир и одмор невозможно и го подготвува патот кон тажна и кобна иднина.

Нас не ни е познато дали нашиот читател некогаш ја отворил засекогаш најмудрата книга - Новиот завет или Евангелието, и го прочитал најценото осигурување од нашиот Спасител Исус Христос: „Јас сум воскресението и животот. Кој го слуша словото мое и му верува на Оној што ме пратил, има живот вечен и нема да дојде на суд, туку преминал од смрт во живот“ (Јн. 11,25 и 5,24). Духовната смрт е неспоредливо поужасна и помачна од природната - од којашто ние толку многу стравуваме. Духовната смрт не е предизвикана од телесната смрт, ниту од злосторства или војни, туку од гревот. Оваа смрт не настанува со одделување на душата од телото, туку со вечното одделување на душата од Бога. Со одделувањето на бесмртната душа од Бога којшто е изворот на животот, гревот ја фрла во бескрајна несреќа и сиромаштија. Животот на побожен и вистински христијанин е неизмерно посреќен од животот на најбогатиот и најславниот смртник на земјава, зашто тој никогаш не ќе згасне туку по заминувањето од замјава - совршено, среќно и вечно ќе продолжи.

Одморот и мирот од една страна, како и радосниот и среќен живот од друга, се бесцените дарови кои Христос ни ги дава кога нè поканува на покајание и враќање при

Него. Поради тоа, покајанието е единствениот пат што води до постигнувањето на овие големи дарови коишто човекот толку силно ги посакува. Покајанието е единствениот лек којшто ја лечи душата затруена од гревот - душата којашто уморена стенка под тешкиот товар, и ѝ дава нов, вистински и вечен живот.

„Дојдете при Мене“, вели Господ, единствениот и едино-непогрешивиот лекар и спасител, повикувајќи нè на покајание и враќање при Него. Дојдете при Мене за да би можел да ве излекувам сигурно, да им дадам одмор на вашите души кои стенкаат под многуте товари и да ви подарам нов живот. Имавте многу самоназначени лекари кои си се сметаа дека се „лекари на другите, додека и самите тие беа полни со гнојни рани.“ Многупати тие ветуваа дека ќе те излекуваат, но не направија ништо друго освен што ја влошија болеста, го направија потешок товарот; или најмногу што сторија беше да ти дадат мевлеми кои ублажуваат или инекции кои ја умртуваат болката за извесно време. Меѓутоа исто како и во случајот на пациент којшто страда од маларија или тифус, којшто чувствува крајна слабост и изнемоштеност, нерасположение и треска, и површниот третман или паднувањето на температурата поради лековите нема да биде од корист ако подлабоките причини не бидат отстранети, ако смртносните микроби на маларијата или тифусот не бидат уништени; така и во твојот случај, материјалните добра на овој свет со кои некадрите и лажни лекари „заведувајќи и самите заведени“, преземајќи мерки да те излекуваат, не

можат да го отстранат неспокојот ниту да ѝ дадат одмор и радост на душата оттргната од Бога и поведена право кон смртта. Еден е сигурниот лек којшто ги уништува подлабоките причини, го повратува здравјето и донесува целосно оздравување а тоа е вистинското покајание и враќањето при Христа. На ова покајание Господ нè поканува со таква благонаклона љубов и добрина, велејќи: „Дојдете при Мене сите вие кои сте уморни и обременети... и ќе најдете одмор за вашите души. Оној којшто го слуша мојот збор - има живот вечен“.

Драги читателу, ти можеби им припаѓаш на оние луѓе коишто никогаш не го запознале вистинското олеснение и мир, на оние коишто имаат итна потреба од лекар којшто спасува и од здрав лек за своите души (а кој може да рече дека нема таква потреба ако стои далеку од Христа?). Ти сигурно копнееш за радост и среќа. Можеш нив да ги побараш во световните места и со световни средства, но нема да ги најдеш, зашто тие таму не можат да се најдат. Можеби си прочитал многу книги кои ти зборувале за радоста, но ниедна од нив немала моќ да ѝ даде радост на твојата душа. Сега потрудисе да прочиташ внимателно за да разбереш што ќе биде овде изложено за покајанието, тоа најголемо и најважно средство за спасението и среќата на душата. Немој да речеш дека тоа тебе ти е познато и дека немаш потреба да учиш за тоа или дека не одговара на твојата позиција и чин со тоа да се занимаваш. Ние те покануваме да ја прочиташ оваа книга. Доколку при нејзиното проучување подобро дознаеш каде стоиш и жеднееш

за покајание, ако се покаеш на начинот што ќе го видиш објаснет тука и така ја најдеш патеката која води до Христа, сигурно е знај, ни најмалку не плашејќи се дека ќе згрешиме, оти ти веќе си зачекорил на патот на спасението, животот и среќата.

2. Потребa и вредност на покајанието

За да не се претпостави дека сето она што беше претходно речено ги одразува идеите на еден човек, и со цел читателот да има целосно убедување за потребата од покајанието - кое се споменува со незадоволство, или со иронична насмевка од оние коишто скитаат далеку од Бога - а од друга страна, поради неговата стојност и важност, ќе треба да дадеме увид во тоа што вели за сето тоа Светото Писмо. Сето она што го вели Светото Писмо не е човеков поглед, туку тоа е совршена вистина објавена од Бога. Светото Писмо е божествена книга која нам ни ја прати небескиот Отец, севишниот Бог, преку од него инспирирани луѓе, како писмо да ни даде светло и да нè поучи нас - неговите чеда на земјава. Во оваа божествена книга, Бог го постави покајанието како основа во неговите односи со нас.

Најпрвин во времињата на Стариот завет, тоа е периодот пред Христа, среќаваме еден превосходен пример на покајание и исповед поставен од големиот пророк и цар Давид, чиј личен пример и неговиот 50-ти псалм станаа засекогаш молитва и поттикнување на луѓето низ времи-

њата, кон покајанието и враќањето кон Бога. Од друга страна Бог преку своите гласници, пророците, често повикуваше на покајание како што е следново: „Измијте се, очистете се, тргнете ги вашите порочни дела од пред моите очи, престанете да правите зло“ и „обратете се и одвратете се од сите ваши недостојности“ (Ис. 1,16 и Ез. 14,6). Измијте ги вели Тој, вашите души да ви се чисти и престанете да ги правите лошите дела кои ги правите пред моите очи. Покајте се и одвратете се од вашите недела.

Кога Христос, Спасителот, требаше да дојде во светов, Тој го прати својот велик претходник Јован Крстител, најголемиот гласник на покајанието, и преку него Тој им проповедаше на Евреите: „Покајте се... и донесете плодови достојни на покајанието.“

Кога Христос самиот дојде во светов отварајќи ја ерата на Новиот завет, на новиот христијански живот, неговата прва порака беше повикот на покајание. „Христос почна да проповеда говорејќи: Покајте се и верувајте го Евангелието“ (Мт., и Мк. 1,15). Христос сам објави дека дојде на светов за да ги повика грешниците на покајание (Мт. 9,13). Прелесната и драгоцената приказна за блудниот син, оваа голема драгоценост на Евангелието, е најпоучна проповед во која Господ покажува дека Бог Отецот не само што го заповеда покајанието, туку му дава такво значење што „се радуваат и ангелите Божји за грешникот што се кае“ (Лк. 15,10). Господ лично ги прима покајниците

со голема милост, наклоност и љубов. Целото Христово учење на земјава зборува за покајанието.

Неговите апостоли, исто така, беа пратени во светот воглавно да проповедаат покајание. На денот на Педесетницата кога Светиот Дух дојде и „слезе врз секој од нив и тие се исполнија со Свети Дух“, тогаш Петар ја започна својата проповед со беседењето за покајанието: „Да се покае и да се крсти секој од вас во Името на Исуса Христа за простување на гревовите“ - објави тој. Павле, говорејќи им на нашите претци од Атина на Марсовото брдо проповедаше покајание велејќи: „Бог ги презре времињата на незнаењето, сега редум им заповеда на сите луѓе да се покајат, зашто определи ден кога праведно ќе го суди светот“ (Дел. ап. 17,30-31). Тој понатака објави дека им сведочи и на Евреите и на Грците, барајќи покајание пред Бога и вера во нашиот Господ Исус Христос... зашто Бог ни додели покајание за да можеме да ги очистиме нашите гревови и да ни биде подарен живот“ (Дел.ап. 3,19; 20,21; 11,18). Св. Петар додава дека ако нашиот Господ сè уште не дошол да ги суди и осуди грешниците, Тој прави така зашто е „долготрпелив спрема нас и не сака никој да пропадне, туку сите да дојдат во покајанието“. Поради ова Господ се жалости и ги смета за многу несреќни оние коишто не се покајале потполно.

Црквата сè до денес го проповеда покајанието како првенствен и потполно неопходен пат за спасението. Преку покајанието Црквата очистила милјарди души, ги осветила и го осигурала за нив Божјото небеско царство.

Преку покајанието Црквата ќе ја продолжи својата корисна работа сè до крајот на светот. Зашто покајанието е вратата и влезот и враќањето при Божјата палата наречена Христова Црква, христијанска религија. Идолопоклоникот, неверникот, или необратениот, од една страна и секој кој не е христијанин, мора да се покае и крсти со цел да стане христијанин за потоа да влезе во Црквата. Христијанинот, од друга страна, кој згрешил на некој начин по своето крштеание и ја изгубил чистотата која ја примил при крштевањето, со изгнасувањето на својата душа во гревот и оттуѓувајќи се од својот небески Отец како блудниот син во приказната, мора да мине низ светата тајна на покајанието и исповедта за да се ослободи од гревот и да се поврати во Црквата како еден од нејзините вистински членови.

Црквата ги повикува сите на покајание, не само оние коишто се оттргнале од христијанството или оние што се нарекуваат себе си христијани иако живеат како незнабошци, туку, исто така, и христијаните кои се здобиле со христијанско образование и се сочувале од моралното паѓање, само сепак паднале или сеуште паѓаат во повреди на законот на Евангелието. Потсетувајќи ги таквите христијани на од Бога инспирираната мисла на Евангелистот Јован дека „ако речеме дека немаме грев се лажеме себе си и нема вистина во нас“ (Јн. 1,8), Црквата ги поканува тие да развијат поискрено покајание, да направат поцврста одлука за да станат вистински христијани, точно да си се испитуваат себе си секој ден, и внимателно да ги

искоренуваат дури и таканаречените мали и ненамерни гревови или страсти кои всушност се коренот на големите и сериозните. Црквата ги поттикнува таквите христијани да се обидат, онолку колку што е тоа можно на човековите сили, да живејат достоино на позивот како христијани приврзани на Бога во дух и вистина.

Поради овие причини секој човек има потреба од покајание, најдостојното средство за спасението на секого.

3. Значењето на покајанието

Да се покаеш буквално значи да го мениш својот ум. Имено да се менат грешните мисли и мненија кои се манифестираат во секојдневниот живот, со грешни работи и дела; да зажалуваш за секој направен грев, да не го одобруваш и да го осудуваш; да правиш искрена одлука дека нема пак да го правиш; од друга страна да ги чуваш во својата памет мислите што се угодни на Бога и да внимаваш да го продолжиш остатокот од својот живот, со збор и дело во согласност со законот кој Бог го определил и поставил. Да ги употребиме Божјите зборови, некој да се покае значи: „да се сврти (самиот себеси) од мракот кон светлината и од силата на сатаната кон Бога, да може да прими простување на гревовите и наследство меѓу оние кои се осветени“ (Дел.ап. 26,18).

Покајанието според тоа може да се дефинира како божествена тајна на Христовата Црква при која Бог преку свештеникот ги простува сите гревови направени од христијанинот по крштевањето, под услов тој вистински да се покае и да ги исповеда своите гревови пред свештеникот.

Поради сето тоа простувањето се дава, како што спомнавме понапред, само на оние христијани кои вистински се покајале за своите гревови и ги исповедале нив пред свештеникот, бидејќи актот на покајанието содржи две страни: а) самото покајание, и б) исповедта - што ќе ги објасниме во продолжение.

І. ПОКАЈАНИЕТО

4. Карактеристиките на вистинското покајание

Ние се покајуваме честопати за многу дела. Нема човек на земјава што некогаш не се покајал за своите лоши дела. Дури и Јуда предавникот се покаја, бидејќи предаде невина крв. Ова, се разбира, не значи дека сите луѓе се покајуваат вистински и дека конечно се повратуваат при Бога и влегуваат во новиот живот во Христа, очистени и простени, одејќи по патот на спасението како вистински деца Божји. Затоа треба да се утврди во секој поединечен случај дали покајанието и враќањето при Бога се искрени и вистински. Има неколку знаци и индикации по кои и покајникот и неговите пријатели или роднини можат да знаат сигурно дека тој вистински се обратил и дека се забележува промена во неговата внатрешна диспозиција.

Еве ги најбитните од тие знаци:

а) Свесност за грешната положба

Покајникот најпрвин мора да присобере јасно знаење за своите гревови и да биде свесен дека е грешник. Тој мора да ги испита, колку што е можно поточно гревовите што ги направил за сето време додека живеел грешно далеку од Бога. Тој мора да ги испита дури и страстите и пороците и дефектите кои гревот ги создал во неговата душа и за кои тој го врзал својот ум, срце и тело. Ова

испитување ќе го освести јасно да знае дека е виновен не за еден или два, туку за многу гревови.

Бидејќи постојат христијани кои никогаш не го дознале Божјиот закон и кои не знаат дури ни како да се испитаат себеси, несвесни дека многу од нивните дела се грешни, ние ќе одбележиме некои прилично сериозни гревови, со цел да им помогнеме да го сторат тоа. Да почнеме со најсериозните и добро познати гревови кои дури и најнепросветените и најнезапознаените христијани можат да ги здогледаат.

1. Прекршување на заповедите и должностите.

Покајникот ќе си се испита дали зборува лаги во разговорите со другите или во своето однесување во секојдневните занимања; уште повеќе, дали долгото лажење не му станало навика. Зашто треба да знае дека лажењето е еден од најтешките гревови, кој на Бога на вистината му е одвратен и го казнува како продукт на ѓаволот, којшто е лажец и татко на лагата, како што Христос го нарече (Јн. 8,44). Покајникот мора да биде многу внимателен, зашто овој грев е проширен толку многу во општеството така што многумина не го сметаат како голема грешка и всушност често се бранат дека просто мораат да зборуваат лаги, бидејќи во спротивно не би можеле да заработаат средства за живеење. Оваа идеја е неоснована и погрешна, бидејќи попусто е да се тврди дека верниот и искрен христијанин кој чекори во вистината, слушајќи го Бога на вистината и имајќи полна

доверба во Него како во добар заштитник и татко, не може да работи и да има доволно за живот.

Тој исто така треба да испита дали страста на лажењето не го одвела во клевети и озборување, зашто во тој случај вината е поголема. Тогаш тој не направил штета на материјалниот интерес на другиот, туку на неговата чест и углед и со тоа морално го ранил или убил.

Уште потежок грев од лажењето е кривоклетството. Покајникот мора да види дали паднал во него; а тоа е - дали дал ветување или клетва која ќе ја чува но сепак ја прекршил. Исто така дали дал клетва пред суд или при приватна дискусија дека ја зборува вистината а сепак зборувал лажно иако се повикувал на севишниот Господ како сведок на неговата вистинитост. Овој, драги читателу, е ужасен грев и заслужува вечно проклетство, зашто со него човекот не само што има лице и дрскост да зборува лаги, туку се повикува дури и на Бога за потврда на своите лаги. Покајникот, исто така, треба да испита дали по навика си здобил обичај да дава клетва дури и ако таквите клетви се вистинити. Овие клетви покажуваат недостаток на почит спрема Бога и се потполно забранети со Неговиот закон. Тој, исто така, ќе испита дали употребува непригодни, непристојни или гневни зборови иако можеби како шега или со цел да ги навреди или понижи другите луѓе. Нека се потсети нашиот читател дека „лошотилокот или срамните и празни зборови или лакрдијата“, нема ни да бидат именувани, како што рече Господ преку Св. Павле (Еф. 4,29; 5,4). Тој ќе си испита дали ги осудува или клевети

другите луѓе кога не се присутни, дури иако неговите оптужби се вистинити. Ова е, исто така, голем грев, толку тежок така што Христос им се закани со осуда на оние кои ги осудуваат другите, толку тешка колку што е тешко нивното осудување. Тој понатака ќе си се испита дали некогаш го похулил светото име Божјо, или Христово, или светите или осветени работи, или дали тој изразил некакво незадоволство или гнев против пресветиот Бог! Овој грев, мој драги брате во Христа, е еден од најужасните и најстрашните. Тоа е грев што ги погани и труе и јазикот и душата. Со него човекот се осудува да го навреди својот Творец, својот добродател, својот севишен Бог, пред Кого светите Ангели и Архангели стојат со страв и трепет!

Пред да продолжиме понатаму, ние го замолуваме покајникот што ќе ја користи оваа книга како водич да ги запознае своите гревови и да стане свесен за својата вина, да ги прочита уште еднаш внимателно гревовите кои ги наведовме и да го испита своето минато што поточно, со цел да оцени за колку многу од овие гревови тој е крив, имајќи на ум дека ако паднал дури и само во еден од нив, дури ако само еден од нив фатил корен во неговата душа, доволно е да биде исклучен од царството Божје.

Покајникот сега ќе ги проследи другите групи на сериозни и смртни гревови. Тој ќе си ја испита својата совест и ќе се обиде да се сети дали некогаш украде пари или други работи, кому било тие да му припаѓале. Тој ќе види дали сè уште е приврзан на оваа лоша пракса. Тој исто така ќе си се испита себеси да види дали некогаш на

некому му сторил неправда или сè уште некого обесправува, било со збор или со дело, или со својот чин, со позицијата или со своето влијание. Дали е понесен од лакомоста и скржавоста и сака да здобива сè повеќе и повеќе не грижејќи се ако тоа го прави со оштетување и лажење на блиските со лажни тежини и мерки или со фалсификување на земјини меѓи; ако тој ја расипува стоката која ја продава; или ако на било кој начин го крши законот со цел да грабне повеќе пари.

Тој, исто така, ќе си испита дали е наклонет на гнев и лутина, раздразливост и бес, и е готов да прави неволји, кавги и борби. Дали тој некогаш удрил, ранил или повредил друга личност во излив на гнев или со цел да се освети. Дали од невнимание или со лоша цел некогаш пренел на друга личност заразна болест од која страдал. Понатака дали го извршил злосторството убиство; дали некогаш смртно ранил друга личност со оружје, отров или со некое друго средство. Дали некогаш се обидел да изврши самоубиство. Во убијците и криминалците спаѓаат и мајките кои извршиле или вршат абортус; тоа се оние кои го исфрлаат од своите утробы и насилно го убиваат ембрионот или фетусот; и родителите кои ги запуштаат своите деца. Виновни за злостор се, исто така, и родителите кои го избегнуваат забременувањето со употребување на контрацептивни средства или на друг начин, извртувајќи го бракот во прељуба и конкубинат и прекршувајќи го законот Божји, зашто Бог ја поставил женидбата така што неговото создавање да може да продолжи и

родителите да можат да станат сотворци со Него. Сите овие се најсериозни и смртни гревови.

Покајникот, исто така, ќе испита дали тој ги соблазнувал другите со непристојни или неприлични зборови, или ги поттикнал другите со својот пример на грев, со непристојно, грешно и нападно однесување и начин на облекување, и така предизвикал оштетување и загуба на душите од своите ближни. Да го соблазнуваш некого се смета како еден од најголемите гревови за кои Христос предвидува строга казна (види: Мт. 18,6; 13,41-42). Тој ќе испита дали ги извршува означените постови, ако не, дали тоа го прави поради болест или друга сериозна потреба, или пак, поради рамнодушност и презир, поради лакомост и стомакоугодие, па со тоа го крши Божиот закон и ги соблазнува другите.

Други тешки гревови за кои покајникот треба да види дали е виновен се следниве: пијанството, грешните забави, комарот, читањето на неморална литература, интерес за непристојни приредби (непристојни театри и филмови), учество во непристојни и неморални игри и воглавно во делата на раскалашеноста. Понатака, дали тој направил или сè уште е роб на смртните гревови на блудот, прељубата и различните други безимени дела на неморалноста, чиј што извршител е залутан и расипан, предизвикувајќи, исто така, расипување и пропаст и на друга личност или личности.

Сите овие гревови, драги читателу, не само што го оттргнуваат човекот од Бога и го исфрлаат од неговото

царство, туку го водат во вечно проклетство, несреќа и беда. Зашто Бог лично објави преку св. Павле: „Не знаете ли дека неправедниците нема да го наследат царството Божјо. Не лажетесе: блудниците, идолопоклониците, прељубодејците, ракоблудците, мажеложниците, крадците, користољупците, пијаниците, хулниците, грабачите. нема да го наследат царството Божје“ (I Кор. 6,9-10). Понатака „делата на телото се познати. Тие се: прељубодејство, блудство, нечистотија, бесрамност, служење на идоли, магии, непријателства, кавги, ревнувања, гнев, расправи, несогласности, ереси, зависти, убиства, пијанства, срамни гостувања и други слични работи; однапред ви велам, како што ви реков и порано, дека оние што го прават тоа нема да го наследат царството Божје. Зашто поради тие пороци иде гневот Божји врз децата на непослушноста“ (Гал. 5,19-21; Кол. 3,6).

Покајникот мора, исто така, да испита извесни должности и обврски, кои доколку христијанинот не ги извршува и одржува, прави грев и станува виновен пред Бога. Такви должности се, на пример, одење во црква редовно во неделите и важните празници. Пропуштањето на оваа должност е толку сериозно нешто што христијанинот кој не оди во црква се смета оти се отсекува себеси од телото на Црквата Христова. Тој повеќе не се смета за христијанин ниту може да очекува и да добие простување на гревовите и спасение. За време на Божествената литургија, се извршува жртвата на Светата Евхаристија, а тоа е, жртвата на Телото и Крвта Христови, преку која ние

добиваме од Бога простување на нашите гревови. Неговата милост е сила и просветлување преку кои ние можеме да бидеме обликувани во вистински христијани а коешто не може да се замени со приватната молитва или служење. Покајникот мора, исто така, да види дали ја пропушта должноста кон секојдневната молитва. Ова е сосема сериозен пропуст, зашто христијанинот никогаш нема да остане на патот на христијанството ако не се моли со должното внимание и набожност. Тој не ќе има никаков дел со Бога ниту ќе прими нешто добро од Него доколку не се држи во допир со Него секој ден преку молитвата. Тој исто така ќе испита дали работи во неделите, противејќи ѝ се на Божјата наредба која бара да се запре секоја врста работа што ја прави со цел да заработи за живеење. Го посветува ли денот Господов на богослужбата, на делата на милосрдието и помош на своите блиски, или напосто го губи со грешни дела (такви какви што се банкетите, пиењето, комарот) и со себелубиво друштво и дискусии посветени на озборувања и клевети.

Тој, исто така, ќе види дали некогаш ја испуштил од предвид својата должност на почит и љубов која им ја должи на родителите, и дали некогаш ги навредил, ги понижил, вознемирил, или на било кој начин ги загрижил; дали некогаш ги подзаборавил своите обврски спрема нив. Тој ќе си се испита дали ги почитува своите наставници, постарите и секого којшто му направил добро. Тој ќе си се испита дали некогаш ја напуштил и се одрекнал од Православната вера која ја исповедал на светото крштение;

дали се оттргнал од верата на Православната Црква и се повел по учењата и грешките на еретиците. Што е уште полошо, дали отишол во потполно безверие и работел со збор или со дело на пренесување на безбожноста и безверието врз другите, и со тоа станал причинител за загуба на душите. Ова е еден од најтешките и најсмртни гревови. Тој, исто така, треба да забележи дали некогаш се послушил со гледање на среќа или враќбини (кажување на среќа, гатање на дланка, толкување на соништа, претскажување врз лопатка од јагне, со градна коска од кокошка, со повикување на извесни птици каква што е совата или со други знаци или магиски трикови), со цел да излекува болест или да спречи некоја несреќа, или со цел некого да повреди. Дали некогаш се повратил на спиритуализмот или хипнозата и дали тој им верува и се занимава со такви работи, коишто се работи на сатаната и злите сили, зашто тие се остатоци од паганските обичаи и пракси кои допреа до нас од предхристијанските времиња. За такви дела на претскажувања и враќбини, 6-тиот Вселенски собор наредува тешка казна, за оние кои ги прават или им прибегнуваат вршејќи му со тоа служба на сатаната. Во Светото Писмо Бог забранува такви работи и се заканува со загуб на оние кои ги извршуваат: „Зашто секој кој ги прави тие работи е гнас пред Господа твојот Бог; поради овие гнасотии Бог ќе ги уништи нив и ќе ги истреби од пред своите очи“ (Девт. 18,12).

Такво е испитувањето кое покајникот треба да го изврши со цел да види кои заповеди Божји и кои свети должности ги прекршил.

[Гревот, за жал, е така комплексен и многузначен што не е исцрпен ни со тоа што овде го изнесовме ниту со она што е спомнато во списокот на св. Јован Посник, кој се користел за предочување пред покајникот со цел тој да ја испита својата совест. Меѓутоа ние ќе ги подвлечеме најбитните гревови запишани во списокот на „Обредот и редот за исповедување на покајниците“, напишан во 6-тиот век (582-595) од именуваниот отец и вселенски патријарх.

Ќе ги пропуштиме само најужасните и монструозните кои за жал и денес се вршат во голема мера и кои поради почит спрема скромноста и пристојноста на многу читатели не можеме да ги наведеме.

Спрема оваа листа покајникот треба да си се испита себеси „во поглед на верата, оскрвнување, ерес, хула, заведување на девица, полигамија, блуд, прељуба..., грабнување на девојка..., желба за стерилизација, абортус, употреба на билки за да се избегне зачнување, гатање, гледање со птици, претскажување..., кобното магијство..., одвратувањето на млекото кое го прават мајките со цел да не ги дојат своите деца, врзување или разврзување (злобни магии против сопругот и сопругата), завист, клевета, осудување, лажење, кражба, ограбување на гробови, ситни кражби, измама, навреда..., крадење на животни, пијанство..., заобиколување на личност која е во потреба..., омраза, гордост, славољубие, осудување, поткренатост, мизантропија, блудност, среброљубие, лакомост, тврдост на срцето..., изведување на сатански трикови..., лихварство..., носење на амајлии, злонамерен пожар, консултации со претскажувачи, малтретирање на слугите, учење на други лоши дејствија, на пример фалсификувањето...]

2. Внатрешни страсти и пороци.

Покајникот мора да си се испита себеси во поглед на лошите страсти и пороци кои можеби се наоѓаат во неговата душа. Бидејќи, само доколку тој стане свесен за својата внатрешна состојба, за своите страсти и пороци, и настојувајќи нив да ги искорени или умртви, неговата одлука ќе се оствари - одлуката кој тој ја направил кога се покајал, имено, да не се враќа на грешните дела и животот од минатото. Само тогаш неговото покајание ќе го отвори патот во нов живот.

Тој треба потоа да се испита дали е обземен од малуверие и се грижи за тоа дали ќе има доволен приход за живеење и за својата иднина, не накрепнувајќи се на Провидноста на Бога, Кој определено вети и со повторувања потврди дека ќе предвидува како татко и ќе се грижи за секој човек повеќе од било што друго, а особено за оние кои во покајание, вера и преданост се повратуваат при Него. Тој не само што ќе ги снабди за нивното живеење и ќе ги заштити од секоја опасност, туку ќе ги одведе до вистинската среќа. Покајникот треба да види не е ли подложен на нетрпение, поради кое станува здодевен вознемирувач и подмолник против Бога кога се среќава со жалостите и неволјите во својот живот; дури, дали очајот стапил во неговата душа и ја изгубил надежта за спасение. Ова очајание е сосема неправедно зашто Бог го даде својот единствен Син на смрт поради нашето спасение и преку Христовата жртва секој грешник кој се кае може да

се спаси. Кога сите овие лоши наклоности се воспоставени во душата на христијанинот без тој да се бори против нив, тие се во состојба да го одведат и да го натераат на секој вид грев, дури и во најголемите злостори.

Тој треба да си се испита исто така дали поседува сочувство или рамнодушност и нечовечност спрема потребите и несреќите на своите блиски. Дали чува огорченост или омраза во својата душа против било кој од кого што бил повреден, и дали има желба да му прости и да заборави секако зло што му го направил друг. Морате да разберете дека овие страсти се толку ужасни, така што дури и ако се покаете, сте отишле на исповед и сте примиле Света Причест, сепак нема да бидете простени од Бога, ниту да бидете примени во Неговото царство доколку сте допуштиле овие страсти да останат во вашата душа. Нашиот Господ јасно објави: „Ако, пак не им ги простите гревовите на луѓето и вашиот Отец нема да ви ги прости вашите“ (Мт. 6,15). Тој го смета за убиец и злочинец секој човек кој чува омраза во својата душа. „Секој што го мрази својот брат“, вели Тој, „е човекоубиец“ (Јн. 3,15). Исто така е важно дали тој е подложен на љубомората и зависта – страсти чиј отров ја изгризува душата, и кои често водат во ужасни злостори. Тој, исто така, треба да си се испита дали е обземен од страстите на лакомоста како резултат на што ја сљубил својата душа и срце на „мамона“; што значи на парите и материјалните работи; и дали се обидува на секој начин да заграбува пари ненаситно и да го наголемува својот имот сè повеќе и повеќе. Доколку

овие страсти останат во неговата душа, тие можат да го одвлечат од Бога засекогаш, дури и по неговото покајание. „Зашто коренот на сите зла е среброљубието, на кое што некои, откако му се предадоа, се отклонија од верата“ (1Тим. 6,10), зборува Светиот Дух преку Св. Павле. Понатака истиот апостол вели: „Умртвете го лакомството кое е идолопоклонство“ (Кол. 3,5).

Тој, исто така, ќе си забележи дали е освоен од желбата за бесрамните задоволства на неморалноста. Зашто доколку им дозволи на таквите желби да надвладаат во неговата душа и не ги отфрла, тогаш тој не само што грешава и ја гнаси својата душа, туку е изложен и на опасноста да прави и надворешни акти на бесрамноста и неморалноста и по неговото покајание.

Најпосле тој мора да погледне дали не е опфатен од страста на славољубието, воображеноста и извештачност, секогаш мислејќи и обидувајќи се да се покаже со своето зборување, со позицијата и чинот, со скапата облека, со скапоцениот накит, или обидувајќи се на било кој друг начин да го привлече вниманието и восхитот на другите. Овие страсти имаат сила да го направат човекот потчинет на секое суетно и грешно барање на светот, да го направат суров и бесчувствителен спрема оние кои страдаат, и настран во поглед на бескрајните трошоци заради покажување, и дури да го одведат во поголеми злостори. Тој потоа ќе си се испита дали е потчинет на егоизмот и дали сака секого и сè да подложи на својата желба да му служи на неговите барања секогаш и секаде. Оваа страст е

коренот од кого избиваат сите гранки на гревот, гназната фонтана на сите отрови на гревот кои го разрушуваат и телото и душата и го припремаат патот кон вечното проклетство.

Ова е испитувањето кое треба секој христијанин да го изврши ако решил да се покае и да сврти нов лист во прав христијански живот. Ова испитување ќе му покаже и ќе го освести дека е виновен за многу гревови и обземен од многу страсти и пороци, и ова е првиот знак на вистинското покајание.

б) Свесност за товарот на гревот

Можеме да речеме дека покајникот вистински се покајал, не само кога тој ги испитал гревовите кои ги направил и страстите од кои е обземен, туку тогаш кога ќе стане свесен за товарот на гревот. Тогаш тој ќе разбере и сфати какво зло е гревот, колку голема вина тој создава, до колку ужасна состојба доведува, колку длабока бездна и колку широка пукнатина тој отвара пред него. Ова е страна на гревот која воглавно е непозната на многумина. Ако луѓето знаат што е гревот, тие не би грешеле така лесно, и не би паднале на така кутро рамниште. Поради оваа причина е потребно накратко да се констатира што е гревот, за така да може читателот сигурно да го знае и чувствува неговиот товар.

Што е гревот нè поучува Светиот Дух преку Свети Јован Евангелист: „Гревот е прекршување на законот“, вели

тој (Јн. 3,4). Значи гревот е прекршување на законот кого Бог го озаконил.

Човекот којшто греши е непослушен спрема Бога, го прекршува Божјиот закон, и ненапишаниот (гласот на неговата совест) и напишаниот (Евангелието Христово).

Бог, чиј закон грешникот го прекршува, не е битие како нас. Тој не е војнички или цивилен авторитет или просто човечки владетел, туку Тој е Бескрајниот, Сèмоќниот и Сèсветиот Створител и Управител на универзумот, „едино Моќниот, кралот над кралевите и Бог над боговите, кој живее во светлина недостапна на човек“, како што вели Св. Павле (I Тим. 6,15-16). Од друга страна човекот кој се осудува да го прекрши законот на вечниот Бог не е по личност еднаков или малку понизок од Бога. Тој е едноставно едно од многуте Божји створенија. Битие кое прима голема вредност од Бога, само тогаш кога го слуша Него и живее близу Него; во противно тој не е ништо друго туку едно безвредно битие, парче месо толку слабо, така што и еден допир, или еден невидлив предизвикувач е доволен да го кутне в постела и да го претвори во леш. Тој е само црв кој паѓа во блатото на гревот за да биде гмечен под стапалата на сатаната, ако Бог не го издигне. Бидејќи Бог е бескраен, Сèмилостив, Сèсвет, а човекот е бескорисно и безначајно битие, вината која ја создава гревот во човековата душа е многу голема. Ова покајникот мора добро да го сфати.

Со цел да се одмери тежината на гревот подобро, покајникот треба да има на ум дека законот Божји, кого

човекот го прекршува кога греши, не е некој несовршен, манлив или штетен закон какви што понекогаш се човековите закони. Тој е совршен и свет закон кој ја изразува најјасно мудрата, праведната и света волја на светиот, совршен и сѐмудар Бог. Тој е закон кого Бог го озаконил не за Негова сопствена корист или за Негови сопствени интереси, како што законодавците на човековите влади честопати го прават тоа. Самиот Бог си ја содржи во Себе својата бесконечна сила, својата слава, својата величественост и своето блаженство. Тој ни го дава нас законот по својата добрина и љубов, поради наша корист да нè одгледа и створи по Негова лика и прилика, така да можеме и ние да живееме среќни со Него засекогаш. Уште поважно и попрекрасно е тоа што Христос го потврди со својата крв овој закон. Секој збор на Евангелието е напишан со крвта на Синот Божји со цел да им подели божествена сила на душите кои веруваат и го слушаат Него. Зашто Бог не е само законодавец, туку е и најголемиот и вечен добротвор за оние кои го примаат и го прифаќаат Неговиот закон.

Сега е лесно да се разбере дека гревот е најголемото од сите зла. **Гревот е прекршување и бунт против законот на вечниот и семилостив Бог, навреда против Божјата волја, акт на неблагодарност, направен од човекот против нашиот сељубен добротвор, Исус Христос! Затоа неговата вина и товар се големи.** Навистина секој поединечен грев од тие што претходно ги наведовме е прекршување, навреда, израз на неблагодарност. Ние сите

мораме да го сфатиме ова, дека „ниту еден“ не е чист од нечистотијата „дури ако и само еден ден живеел на земјава“, вели Светиот Дух преку Јован (Јн. 14,4-5).

Бидејќи таква е природата, суштината и карактерот на гревот, неговите последици се ужасни. Нашиот Господ ги илустрира тие последици на одличен начин во прочуената приказна за блудниот син (Лк.15,11-32), која е бисер-дело како илустрација, божествена формула за покајанието и исповеста на грешникот. Последиците од гревот кои јасно ја покажуваат тежината на неговиот товар се следниве:

1. Одделување и оддалечување од Бога Отецот.

Слично како блудниот син што се спротистави против својот отец, престанувајќи да го слуша и барајќи си своја независност во грешна слобода, „тој отпатува во далечна земја“, што значи дека тој отиде од татковата кука во далечна и странска земја. Тоа го прави секој грешник.

Штом ќе го прекрши Божјиот закон, ќе ги отфрли преграатките на Божјата милост и појде по патот на гревот, тој се одделува себеси од Бога, ги крши сите контакти и односи кои го поврзуваат христијанинот со Христа и со Неговата Црква и поаѓа на своето патување за далечната земја, туѓа на Бога. Но, која е таа далечна земја каде што грешникот ќе продолжи да живее? Тоа е светот на гревот, кого Бог го мрази и кој му е одбивен. Таквиот живот кој може во почетокот да изгледа пријатен ќе доведе до другите тажни резултати кои се прикажани во приказната.

2. Расипно потрошување на даровите.

Во таа далечна земја блудниот син ги „истраши своите добра со расипно живеење“. Тој ќе користи и троши пари. Гревот кој бара задоволства, оргии и игри, банкети и пијачки, покажувања и раскоши во многуте куќи на болната слава, во свратилицата на расипаноста и нечистотијата – сака пари секој ден и тоа многу пари. Грешникот на тој начин само ќе троши и ќе го оштетува своето здравје и своите телесни сили. Секоја врста грев и растурен живот го оштетува здравјето а потоа сосема го разрушува. Што е уште поважно, тој ќе ги истраши и запустити и другите дарбени таленти и скапоцени дарови кои ни ги подарил нашиот Отец кој е љубов, со цел да ги искористиме за постигнување на нашето челно наменување. Со други зборови, тој ќе го запустити својот разум, својата слобода, интелигенција и способностите кои можел да ги има, своето знаење или својата професија, својата висока

позиција и чин, своето време на земјава и своето тело и душа.

Не гледаш ли мој драг читателу, колку многу луѓе ги оневозможуваат своите занаети, професии, своите креативни умови и своите таленти само со цел да заграбат пари на незаконски начин, без да ги користат плодовите од овие од Бога дадени дарови за корист на своите души и за служба на другите луѓе? Не гледаш ли колку многу луѓе ја користат својата служба повеќе за задоволување на нивните ненаситни амбиции отколку за доброто на своите блиски. Не гледаш ли каде гревот ги кутнал денес човековите способности, знаењето и науката? Колку многу луѓе

ги расипуваат своите таленти, нивниот дар за говор, нивната за восхит вештина за пишување, нивната необична интелигенција (овие важни дарови со кои тие можат да ги привлечат душите и да ги поведат кон вистина, чесност и вистинска цивилизација) во евтини скокотливи и заводливи приказни, игри кои ја покренуваат желбата за неморални задоволства, нечиста литература со која тие водат многу души во блатото на неморалноста, расипуваат многу луѓе, пред сè младите, и прават од нив проневерувачи и злосторници! Тие ги расипуваат своите способности со пишување книги за грешавањето и неверието и го користат шармот на својот стил со цел лагата да ја прикажат како вистина и така водат многу души дури до безбоштво и запустување.

О! Колкава расипаност и загуба создаде гревот. На колку сиромашно рамниште доведе многу науки кои човекот преку својот дар на интелигенција ги откри. Погледнете на хемијата и техниката. Гревот ги употребил нив не толку многу за правење лекови и градење куќи и дела на транспорт и цивилизација, колку за разурнување. Тој ги искористил нив за правење на разни отровни гасови и разновидни врсти на деструктивни бојни отрови, за оружје и далекометни врсти на пушки, за воени бродови и подморници, за инструменти за убиства, меѓусебно уништување, крвопролитија и војни. Помисли само на милионите луѓе кои беа заклани, за потоците крв која беше пролеана, за вдовиците, сирачињата, ранетите, онеспособените, туберколозните, парализираните. Помисли за сета

оваа гревотност направена само во последната светска војна. Погледни само колку научни умови дури и денес се зафатени со усовршување на средствата за пустошење, та дури тогаш ќе добиеш појасна претстава за зачудувачкото трошење, ненормалното расипување и загуби кои гревот им ги напласти на добрите работи и големите дарови кои човекот ги примил од Бога.

3. Состојба на глупост и лудост.

Понатака, приказната за блудниот син, во која гревот е толку јасно прикажан, содржи еден многу карактеристичен израз изговорен од нашиот Господ, во негова корист. Господ рече дека кога блудниот син потона најдлабоко во својата несреќа и клетвеност, „тој дојде на себеси“; што значи, се врати на својот разум и одлучи да се покае и да се врати при својот татко. Зошто тогаш? Беше ли тој пред тоа вон од својата памет? Беше ли умоболен? Беше ли луд? Да. Состојбата на човекот кој живее во грев, кој станал роб на разни страсти, е состојба на глупост, на интелектуално замрачување, врста на лудничавост и лудост, дури иако во другите односи тој човек е можеби најинтелегентен на светов.

Неколку примери ќе го направат ова појасно.

Исто така како што алкохолниот пијалок кога ќе го испиеме води во пијанство, го замрачува мислењето и го прави мозокот да престане да функционира; така што го тера човекот да се заблуди, да зборува и прави глупави и ненормални работи а понекогаш и криминални дела; исто така, како што многу отрови денес се користат во форма на дрога, наркотици, морфиум, кокаин, и опиум, кои често при влегувањето во човековото тело создаваат чувство на

удобност и убаво постоење и создаваат помисла дека тој живее во фантастичен рај, додека во исто време потемнува и се искривоколчува неговиот разум до тој степен што прави злостори против себеси и против другите луѓе, истото го прави и гревот. За душата гревот е отров кој ја прави ненормална, да мисли, одлучува и изведува најнепресметливи често и најкриминални дела. „Гревот“, вели Св. Јован Златоуст, великиот отец на Црквата, „е темница, длабока темница. Исто како оној кој е во мрак што не може да го распознае пријателот или непријателот, или дури и предметите кои се пред него; така исто е и со грешникот. Лакомецот не го разликува пријателот од непријателот. Завидливецот ги мрази како непријатели дури и своите најблиски луѓе. Воглавно секој човек кој живее во грев е сличен на пијаницата или улавиот, кога е во прашање распознавање на личности или предмети“.

Ние често слушаме дека луѓето од световноста и гревот штом видат дека некој го изменил својот ум, се покајал и станал религиозен, велат дека тој не е сосема „токму“, дека „ја загубил паметта“. Христос рече дека грешникот е „вон себе“, а искуството го потврдува фактот дека гревот го предизвикува лудилото. Што би рекол ти, мој драги читателу, ако го видиш синот на некој милионер како ја напушта куќата на својот татко и оди да живее како искинат и пропаднат скитник. Не би рекол ли дека тој не е сосема „токму“? Па, тоа е точно она што го прави секој христијанин, кој го напушта Бога добриот Отец, изворот на

секое добро, и станува расфрлач, голтар и отфрлен од секаква милост и секој благослов.

Што би рекол ти ако видиш слободен човек кој го напушта татковиот среден и среќен слободен живот за да стане роб на суров и груб тиранин? Не би рекол ли дека тој ја изгубил својата памет? Па, тоа го прави секој христијанин кој, иако може да живее слободно од товарот на гревот, доброволно станува негов роб. Тој го напушта животот во Христа за да живее слободен живот, но во стварност само станува несреќен роб. Погледниго само пијаницата - како е заробен од алкохолот. Иако тој сфаќа дека тоа го руши неговото здравје, неговиот углед и неговата фамилија, тој постојано се чипчи до пијалокот. Погледни го комарџијата; колку е заробен од оваа страст, жртвувајќи му на овој „тиранин“ сè што поседува. Погледни на себељубивите и поткренати луѓе или жени: колку пари трошат, како постапуваат и робуваат и често ја продаваат својата чест и доблес само за да купат накит, да се облечат раскошно, за да би му угодиле на светот, поклопувајќи се на барањата на кои им станале робови! „Секој кој прави грев е роб на гревот“ вели нашиот Господ (Јн. 8,34). Дали таквото ропство е дело на здравиот разум или на глупоста и налудничавоста?

Душевно болните често ја раскинуваат својата облека, не примаат храна, се повредуваат или дури се убиваат самите себе. Но, зарем грешниците често не го запустуваат своето здравје, углед и живот. Многу умоболни се замислуваат, или се стремат да постанат кралеви и

императори. Зарем себелубивоста и вообразеноста не ја премамуваат душата на грешникот со самољубиви надежи за достоинство и слава и често тоа ја одведува душата во луди и штетни постапки?

Да, гревот е ужасна глупост и умоболност која не само што го подготвува патот кон пропаѓање во овој живот, туку ја подготвува и ужасната, неспоредлива и вечна загуба и загин на кои понатака ќе се приповратиме во толкувањето.

4. Загин и смрт.

Во примерот на покајанието кое нашиот Господ ни го раскажа во приказната за блудниот син, Тој ни кажа дека гревот води во загин и смрт. „Пропаднав“, извика блудниот син кога ја спореди својата кутра состојба со среќната положба на слугите од својот татко; кога тој разбра дека скапува од глад, додека слугите од таткому имаа изобилство храна и погодении. Блудниот син од приказната е пример за секој грешник. Секој кој живее грешно оди право во загинот и смртта.

„Зашто платата за гревот е смрт!“, вели Господ во Светото Писмо (Ген. 2,17 и Рим. 6,23). Ова што го кажавме погоре ќе го увери читателот дека гревот е најчеста причина за распаѓањето и смртта. Овде во овој живот не само смртта која е резултат на одделувањето на душата од телото, смртта на која секој природно ќе ѝ подлегне, но смртта која ја спомнавме на почетокот на оваа книга, **смртта на душата**, со други зборови вечна пропаст. Оваа

смрт е врв на сите зла. Таа е непоправлива смрт. Ако грешникот не се покае, ако покајанието - тој најдрагоцен акт - не го поврзе него одново со Бога; ако тој умре закоравен во гревот, нечувствителен и непокајан, тогаш гревот ја дострелува и најстрашната, ужасната своја цел - вечната смрт, вечно проклетство, последно и неповратно одделување на човекот од Бога.

Нашиот Господ изјави дека при Неговото второ доаѓање, кога ќе им суди на сите луѓе од сите времиња, ќе им ги упати следниве зборови на „оние од левата страна: Одете од Мене, вие проклети“. Ова значи смрт за душата, одделување од Бога, од радоста, од мирот, од вистинската среќа. Каде да одат? „Во вечниот оган“, рече тој. „И тие ќе одат во вечната мака“ (Мт. 25,41-46).

Ова е товарот и виновноста на гревот. Сетисе на она што го рековме порано, дека товарот на гревот е многу тежок, дека гревот е најлошото од сите зла, бидејќи тој е прекршување на Божјиот закон, навреда и израз на неблагодарност против Христа, нашиот добротвор кој сите нè љуби. Претпложувам дека потполно се уверивте во овој факт со приказот што го прочитавте за резултатите од гревот, од кои најлошиот е загуба на душата на грешникот. Нашата душа е наше богатство, со чија стојност ни целиот свет не може да се спореди. Христос нејзиниот создател вели: „Каква полза е за човекот, ако го придобие целиот свет, а на душата своја ѝ напакости? Или каков откуп ќе даде човек за својата душа?“ (Мк. 8,36). Колку непаметни, колку глупави, луди се оние кои ја заменуваат својата

најскапоцена душа за грешните работи на овој свет и така ја водат во вечна казна! Возможно е дека многу од нашите читатели имаат вкусено само некои од последиците на гревот кои ги опишавме. Меѓутоа, нека бидат сигурни, дека сите се вистински и дека сите неизбежно ќе ги искуси покајаниот грешник. Оние кои сфатиле дека такви се последиците и таква е одговорноста за гревот, се покајуваат вистински и го бараат своето спасение исто онака како што и пациентот, кој станал свесен и има полно знаење за смртоносната болест од која страда, силно копнее да биде излекуван и брза кај лекарот безодложно. Ова е вториот знак на вистинското покајание: длабока свест за товарот и вината на гревот.

5. Други знаци на вистинското покајание

в) Внатрешна жалост и скрушеност.

Сосема е природно дека христијанинот кој станал свесен за гревовите кои ги направил, кој сватил дека гревот е најлошото од сите зла, причина за вечниот загин, треба да чувствува жалост и снисходителност на срцето, исто како што е природно и пациентот кој болно страда од тешка болест и кој што чувствува дека му се заканува смрт, нема да биде весел и безгрижен.

Оваа врста жалост и болка е природен и карактеристичен знак на вистинското покајание. Бидејќи покајникот чувствува дека го прекршил Божјиот закон, **ја от-**

фрлил Божјата присутност и величество. Погледни на пророкот Давид кој во жалост, плач и снисходителност го изложи својот грев пред Бога во прочуениот псалм на покајанието (50-ти): „Тебе ти погрешив и зло направив пред тебе“. Што значи, го изгазив Твојот закон и направив недозволен грев. Се најдов гнасен и нечист пред Тебе, сèчистиот и сèсветиот, највишиот Бог. Кога блудниот син се покаја „дојде на себеси“, ова беше неговото чувство: „Татко“, рече тој, „јас згрешив против небото и во твоите очи“. Што значи, згрешив против Тебе кој си Управителот и Кралот небески; згрешив пред твоите очи, бидејќи го презрев Твоето присуство. Ова чувство на жалост и срам го направија собирачот на такси да не се осуди да ги дигне своите очи кон небото, туку силно ги биеше своите гради со тага.

Тоа е сосема природно за христијанинот кој вистински се покајува да чувствува тага и да биде нажален, пред сè бидејќи сфаќа дека бил неблагодарен кон Бога, Отецот на љубовта. Благородното и чувствително дете штом ќе покаже непочитување кон својот татко ќе почувствува жалост веднаш штом ќе ја сфати својата грешка, и колку е поголема татковата љубов и приврзаност, толку поголема е и жалоста на детето. Така е и со вистинскиот покајник. Тој е нажален и снисходителен воглавно поради тоа што сфаќа дека згрешил против Бога, својот Отец кој сите ги љуби. Кој го створил и му направил добро на многу начини и го сочувал жив, иако тој (покајникот) досега живеел грешен живот. Тој сфаќа дека бил неблагодарен кон

Христа, неговиот најголем добротинител, Кој покажа толку голема љубов спрема нас што дојде во светов да го жртвува својот живот и со таа жртва нè ослободи во моментот на крштевањето од осудата и вечната смрт. Тој е нажален и погоден бидејќи (како што вели Св. Павле) со своето грешно постапување „тој го разжали Светиот Дух Божји со кого беше потврден за денот на спасението“. (Преку Светиот Дух на денот на крштението тој беше ослободен од власта на сатаната и беше потврден со светото миропомазание за да припадне потоа засекогаш на Христа, Еф. 4,30).

Само помисли колку нажален и погоден би се чувствувал ти ако, во момент на лудост кога твојот ум бил потемнет и твоето памтење изгубено, си се понел без почит и срамно неблагодарен кон човекот кој те љубел толку многу што не се двоумел да го жртвува и своето сопствено дете со цел да те спаси - ако претположиме дека е можно да се најде добротинител од таква врста меѓу луѓето. Таква е љубовта на Бога нашиот Отец, Кој „така го возљуби светот, да го даде (го предаде на смрт), својот единороден Син, та секој што верува во Него да не загина, туку да има живот вечен!“ (Јн. 3,16). Слично на тоа покајникот чувствува тага и паднатост бидејќи сфаќа дека со гревот беше без почит и срамно неблагодарен кон таквиот добротинител и бидејќи го ужалил љубениот Отец.

Оваа жалост е најостра и најјака кога покајанието е вистинско. Оваа жалост се раѓа од оживеаната љубов на

која никакво друго чувство не ѝ е соодветно. Оваа жалост ја сочинува првата пријатна жртва на Бога Отецот кого го навредил: „Жртва на Бога е снисходително срце; снисходителното и смирено срце...“, вели Духот во Давидовиот псалм на покајанието (50,19). Оваа „побожна тага предизвикува неопходно покајание за спасение“, вели Духот преку Св. Павле (II Кор. 7,10). Таква беше тагата која ја пројави Давид во своето покајание. „Изнемогнав од тага; секоја ноќ го квасам одарот свој, со солзи ја искиснувам постелата своја“ (Пс. 6,60). Таква беше тагата покажана од грешната жена која ги изми Господовите носе со солзи на покајанието и ги избриша со косите од својата глава. Таа сигурно чувствувахе длабока жалост бидејќи покајувајќи се „таа љубеше многу“, како што Господ рече за неа (Лк. 7,38-47). Таква беше љубовта изразена од Петар кога се покаја и го сфати големиот грев кој го направи со одрекувањето од својот драг Господ, поради тоа „тој излезе (од дворот на првосвештеникот) и плачеше горко“ (Мт. 26, 75). Таква беше жалоста пројавена од Павле, поранешниот прогонител на христијаните, како што самиот себеси се нарекуваше (Дел. ап. 9,9; I Кор. 15,8-9). Таква беше жалоста пројавена од сите големи грешници кои по вистинското покајание станале светители.

Ние подвлекуваме повторно дека оваа жалост родена од љубовта, оваа „побожна тага“ како што ја нарекува Св. Павле, сочинува битен дел на вистинското покајание. Постои друга врста жалост која се манифестира во случаите на покајанието, лажна и егоистична жалост која не е пре-

дизвикана од вистинското покајание. Еве неколку примери за ваква жалост.

Некој направил сериозен грев кој останал непознат, прикриен од очите на луѓето кои ги знаел. Наеднаш дознава дека се појавува можност оти неговото злодело ќе биде откриено и ќе им стане познато на сите. Го очекува казна и срам. Тој се кае, чувствува тага и се мачи. Го проколнува моментот кога го направил тоа. Со страв и трепет се обидува да прочита во изгледот и изразот на луѓето кои ги знае дали дознале за тоа што го направил. Прибегнува при Бога, не поради тоа што чувствува потреба од простување, туку со цел да го покрие своето недело. Кога стана сигурен дека неговиот страв е неоснован, дека неговиот углед остана непогибнат, заборава сè и продолжува со своето поранешно однесување. Оваа врста на жалост и покајание е сосема лажна и бескорисна.

Друг подлегнал на тешка болест. Тој знае дека е грешник. Се сомнева дека неговата болест можеби е казна за неговите гревови. Се плаши дека болеста можеби ќе продолжи или ќе се засили болката или ќе го одведе во смрт. Тој се кае и тагува бидејќи се плаши од казна.

Повторно, оваа врста на покајание и жалење е лажна, зашто, штом болеста ќе се излекува и стравот од казната ќе одмине, тој се враќа на својот поранешен грешен живот. Таква беше жалоста на Саул и Ахаб. Таква беше жалоста на управителот Феликс при слушањето на Св.Павле дека Бог еден ден ќе го суди светот и ќе го казни гревот, тој беше крајно уплашен, зашто беше грешник и виновен пред Бога;

но сепак не се измени. Таква е воглавно жалоста предизвикана од стравот од казна, и затоа е немоќна да го измени човековото срце и да го поврати кон Бога. Тоа е само „жалоста на светот која води во смрт“ како што вели Св. Павле по Светиот Дух (II Кор. 7,10).

Се разбира „побожната тага“, тагата на покајанието не бара од грешникот да го мине во лелекање и оплакување и во очајна горчина својот живот; бидејќи на овај начин тој ја превидува и не смета на милоста Божја, која го прави достоин да здобие прошка на гревовите како што понатака ќе извршине согледување. Ако напротив грешникот не чувствува жалост за својот поранешен живот, тој секако не е свесен за тежината на гревот и за престапот кој го направил пред Бога Отецот на љубовта. Тој безсомнение има многу површно сфаќање за гревот, кого што го смета за нешто безначајно, кое не заслужува за него ни да се зборува, и се разбира тој го има истото мнение и за добродетелта и моралноста.

Заклучокот е дека недостатокот на жалоста и снисходливоста поради гревот докажува дека нема свесност за сериозноста на гревот и дека нема вистинско покајание, бидејќи жалоста и снисходителноста се знаци на покајанието.

г) Цврста одлука за нов живот во
Христa.

Друг знак на покајанието кој е поврзан со жалоста и снисходителноста кои ги спомнавме е цврстата одлука на

покајникот да се спротивстави и да го замрази гревот, и вредно да настојува да сврти нов лист, да живее понатака христијански живот во согласност со Божјата волја и закони. Покајанието е вистинско само кога ќе доведе до измена на грешниковиот ум, до зајакнувањето на неговата волја, така што цврсто ќе одлучи да се измени и да се поправи себеси. Бидејќи како што вели Св. Василиј Велики, еден од црковните оци, вистински покајник не е оној којшто само вели - „јас згрешив“, и потоа продолжува да греши; но оној кој, како што вели Светиот Дух преку Давида, кој го познава својот грев и го мрази.

Се разбира, вистина е дека оваа цврста одлука донесена од вистинскиот покајник не гарантира потполно дека ќе нема падови во иднина. Со други зборови покајникот може да згреши повторно по навика, слабост или поради некоја друга причина. Во случај кога тој ќе ја заборави својата одлука и ќе го изгнати новиот живот на покајанието кого одлучил да го води, тој мора да се поврати на поранешната позиција со помош на ново покајание и жалост, и да ја обнови својата одлука и повторно да ја започне насоката што ја започнал кога прв пат се покајал.

Затоа, цврстата одлука и упорноста во новиот живот се сигурен знак за вистинско покајание. Ова сигурно е знак кој го покажуваат сите кои вистински се покајале.

д) Надомест на оној на кого сме му згрешиле

Доколку при испитувањето на своето грешно минато, покајникот открие дека згрешил против некого со збор или дело, тој мора да ја поправи или надомести грешката. Кога грешката е материјална т.е. ако зел пари од својот сосед или некој предмет или било што друго, мора да ги врати нив или да изврши надомест на толкава вредност на вистинскиот сопственик. Во случај ако тоа е невозможно да се направи тој би требало да им даде толкава вредност на сиромасите. Ако грешката е од морална природа, а тоа е ако тој навредил, презрел или наклеветил некого, тогаш тој треба од една страна да замоли за прошка од личноста која ја навредил; а од друга страна, мора да го поништи злостниот приказ или клевета изјавувајќи пред оние на кои тоа им го соопштил дека тој приказ е лажен и неоснован.

Ова надоместување на секоја грешка е наложено дури и поради основното чувство за правда и заповедано од законот Божји, (види Бр. 5,6-7). Еден одличен пример на покајник кој прекрасно се докажа себеси во оваа ознака на вистинското покајание е изнесен во Евангелието во личноста на Закеј, кој исповедувајќи се пред Господа рече: „Господи, еве половина од својот имот ќе го дадам на сиромаси; и ако сум зел од некого нешто на неправеден начин, ќе му го вратам четирикратно“ (Лк. 19,8). Се разбира, никој не е повикан да надомести нешто четирикратно како Закеј во својата великодушност. Но, меѓутоа,

мора да даде потполно надополнување и во случајот на моралниот грев, а во случај на материјалниот, треба да даде толкава надоплата колкава што може, освен се разбира доколку е сосема невозможно да направи таков надомест сега или во иднина, во кој случај Господ ќе го прими неговото каење доколку ги покажува другите знаци на покајанието.

Во знаците на покајанието е вклучена и една друга нужна задача, без која не би можело да има покајание, и не ќе биде дадено простување од Бога. Тоа е **простувањето** кое покајникот го дава секому кој му згрешил или го повредил на било каков начин. Тој мора да избрише секое чувство на одбивност или непријателство кое можеби го има во својата душа, и од срце да му прости на секој свој непријател, со што и самиот ќе најде милост и прошка. Доколку постои непријателство и омраза во неговата душа, тој не може да ја прими милоста и благодатта Божја. Ова е поставено од Господа како услов: „Ако“, вели Тој, „вие им ги простите на луѓето гревовите нивни и вам ќе ви ги прости вашиот Отец небески; ако пак не им ги простите гревовите на луѓето и вашиот Отец нема да ви ги прости вашите“. (Со други зборови, невозможно е Бог да ти прости тебе, ако ти не им простиш на другите) (Мт. 6, 14-15).

Овие се знаците и цврстите показатели по кои христијанинот може да резбере дали вистински се покајал.

Грешникот кој ја покажува оваа врста покајание, кој го испитал своето минато и здобил јасно знаење за гревовите кои ги направил, ја сфатил тежината на гревот и

вината на гревот и се одлучил да сврти нов лист и да надополни на секого на кого му згрешил - а пред сè, на покајникот кој чувствува тага и жалост поради своите гревови, бидејќи згрешил пред Отецот на љубовта и пред Христа својот најголем добротинител, ваквиот грешник и покајник никогаш не ја губи надежта за спасение, без оглед на тоа колку сериозни и страшни се неговите гревови. Тој е посетен од светлото и милоста на Светиот Дух, кој го инспирира со сигурност дека Бог нема да го одбие „здробеното и снисходителното срце“ (Пс. 50,29). Тоа нему му ја доделува сигурноста дека Христос, нашиот Спасител, беше жртвуван на крстот да ги спаси покајните грешници, дека небото е повторно отворено за него, дека ангелите се радуваат на неговото вистинско покајание и дека Бог Отецот ги шири своите раце да го прими во светата тајна на исповедта која сега го очекува. Со оваа сигурност тој брза кон исповедта каде што природно доведува вистинското покајание.

II ИСПОВЕД

6. Установата на исповедта

Исповедта, како што изделивме понапред, другиот аспект на светата тајна; е битен и нужен услов и правило без кое не може ни да стане збор за простување на гревовите и ослободување од виовноста, ниту може да се води христијански живот.

Исповедта е искрено признание и изнесување на гревовите кое го прави христијанинот кој се кае во жалост, тага и снисходителност, пред духовниот отец (исповедникот).

Најприродната последица на вистинското покајание е исповедувањето на гревовите. Уште при издавањето на својот прв закон, Господ ја направи исповедта нужен услов

за простување на гревовите. Тој му рече на Мојсеј: „Речи им на децата на Израилот, говорејќи: „Секој човек или жена што ќе направат некој грев кој е вообичаен за луѓето, или ако таа душа на било кој начин ја подзаборави заповедта и ја прекрши, таа личноат да го исповеда гревот што го направила и ќе треба да даде надомест за гревот“ (Бр. 5,5-6). Види исто така Лев. 5,5.

Давид падна во грев како што претходно тоа го зборувавме. Кога се покаја, тој го исповеда својот грев. „Го признавам својот грев“, рече тој, „и нема да ја скријам мојата неправда; велама, дека ќе ја исповедам пред Господа мојата голема неправда против самиот себе; и тој „ќе ми ја прости вината на моето срце“ (Пс. 32,5). И пред пророкот Натан тој се исповеда со жалост: „Згрешив против Бога“ (III Цар. 12,13). 50-тиот псалм, псалмот на покајанието, е јавно исповедување на Давидовите гревови, напишан од големиот пророк да биде читан од верните на сите времиња и да им претставува пример. Кога Јован Крстител беше пратен како претходник на Господа и ги повика луѓето на покајание, множества Евреи брзаа кај него и примија крштевање на покајанието „исповедувајќи ги нивните гревови“, како што ни јавува за тоа светиот евангелист (Мт. 3,6).

Во најубавиот пример на покајанието опишан во Евангелието од Бога лично - тоа е приказната за блудниот син - исповедта е јасно подвлечена. Веднаш штом расипникот се покаја, тој ја планираше исповедта која би ја направил (Спореди: Лк. 15,18-19). Кога тој се појави пред

својот татко првите зборови кои излегоа од неговите усни беа зборовите на неговата исповед. „Татко“, рече тој, „згрешив против небото и пред тебе, и не сум веќе достоин да се наречам твој син“ (Лк. 15,21).

За да не го заморувеме читателот со наведување на многу стихови од Светото Писмо, ние ќе ги подвлечеме само зборовите на Светиот Дух запишани од евангелист Јован: „Ако ги исповедаме гревовите свои, Он е верен и праведен за да ни ги прости гревовите и да нè очисти од секаква неправда“ (Јн. 1,9) Што значи, ако ние ги исповедаме нашите гревови, според наредбата дадена од Бога на пророкот Исаија - „исповеди ги најпрвин своите

прегрешенија за да бидеш оправдан“ - ќе ни ги прости и нас нашите гревови и ќе нè исчисти од секаква неправда. Зашто Бог е верен и праведен, и никогаш не го прекршува својот збор и своето ветување.

Црквата, според овие Божји зборови, ја чува исповедта како неприкосновено правило, средство за милоста и света тајна на спасението. Гледаме дека од времето на апостолите оние кои го слушнаа зборот Божји и поверуваа „доаѓаа, ги исповедуваа и ги покажуваа своите дела“ (Дел. ап. 19,18). Освен тоа, веднаш по апостолските времиња овој факт беше поткрепен од многу автентични сведоци какви што се следните: Климент, апостолскиот отец и епископ на Рим, пишувајќи им на христијаните во Коринт, вели: „Во било каква работа ако сме паднале или ако сме сториле навреда поради интервенција на противниците, ние треба да замолиме да ни простат. Подобро е човек да ги исповедува своите грешки, отколку да го скаменува своето срце. Откако ќе одиме од овај свет, не ќе можеме да се исповедуваме или покајуваче таму“ (ИКлим. до Кор. 51,1-3 и 2,8-3). Исто така, во писмото на Варнава е забележано: „Да ги исповедаш своите гревови; да не дојдеш на молитва со нечиста совест“ (19,12). Слично на ова, Дидахе (Учењето на 12-те апостоли) наредува: „Да ги исповедувате вашите гревови во црквата, и да не пристапувате на молитва со нечиста совест. Секој Божји ден ќе се собирате заедно, ќе кршите леб и ќе благодарувате, така што вашата жртва да биде чиста“ (4,14 и 14,1). Свети Иринеј (втор век) потврдува дека некои жени кои биле предизвикувани на

грев од некој еретик, „го исповедале својот грев во Црквата Божја“. Секако, горезабележаното сведоштво се однесува на јавната исповед која, во раното христијанско време, ја вршеа пред сета заедница на верните оние кои направиле гревови, особено ако таквите гревови биле тешки и срамни. Во тоа време ревноста на христијаните беше силна а нивното морално чувство крајно чувствително, така што Црквата достоинствено се грижеше верниците да останат вистински христијани, а не да станат идолопоклонци и робови на гревот, само по име христијани. Истовремено постоеше и приватна исповед пред самиот исповедник која уште во тоа време преовладуваше во Црквата додека јавната исповед беше повлечена. При ваквата приватна исповед исповедникот определуваше кој од признаените гревови треба да се исповеда јавно. „Овај мудар лекар (исповедникот)“, пишува Ориген во третиот век, „ќе те посветува откако ја оформи својата дијагноза, дали твојата духовна болест треба да биде исповедана пред целото собрание на црквата, така што да можеш да бидеш излекуван, а другите да бидат поучени“ (Втора омилија на Пс. 37, од лат. верзија). Уште од тоа време, големиите црковни оци (чиј сведоштва понатака ќе ги разгледаме) изјавуваа во многу искази дека исповедта е битен знак на покајанието и нужно правило за спасението на христијаните.

Со цел читателот да добие подобро разбирање за светата тајна на исповедта и да ги отстрани сите сомне- нија и неосновани противења, какви што се изговараат

против исповедта од личностите кои вистински никогаш не се покајале и никогаш на ја сознале вистината на християнската вера, ние ќе го разгледаме овој предмет и понатака.

7. Потреба од исповед

Прво, исповедта произлегува од психолошка потреба.

Духот на човекот чувствува една многу природна и нестрплива желба за откривање и комуницирање со друга личност за секоја мисла и внатрешна расположба, за секое чувство на радост или жалост. Над сè, во време на неволја човекот жедно бара некого во кого би имал доверба, со цел да му ги искаже своите грижи. Ова е општа појава. Не само детето, кое се стрчнува при мајкаси да ѝ ја искаже својата неволја и да здобие олеснување од милите зборови и топлата прегратка, туку истото важи и за возрасните. Возрасниот, учениот, мудрецот, искусниот: сите чувствуваат потреба да ги откријат тајните на своите срца (особено кога се во страдања), на искрен пријател со цел да здобијат извесно олеснение. Сите ние кои сме се нашле под притисокот на жалоста, збунетоста, болот и несреќата, под грижите и секирациите, секогаш бараме личност која би ја замолиле за момент да застане, запоставувајќи ги сопствените работи за да се позанимава со нашите неволји. Ако најдеме таква личност ние без сомнение ќе почувствуваме олеснување, како некој голем товар да е кренат од нашите гради, дури и ако таа личност не е во можност

да ја отстрани нашата жалост. Оние кои не можат да најдат таква погодна личност мораат да ги бришат своите солзи во притаеност. Не ќе претераме ако речеме дека тие горат и копнеат, и дека нивната душа личи на лонец кој врие и е готов да прекипи.

Кога жалоста е предизвикана од оние на кои ние би можеле да им ги повериме нашите тајни маки, кога жалостта на жената е предизвикана од нејзиниот сопруг до кого таа природно би приклонила за помош, кога жалоста на ќерката е предизвикана од нејзината мајка, и воглавно кога нашата жалост доаѓа од нашите најблиски, кои пред сè по должност се обврзани да ги сослушаат нашите неволји – тогаш нашето страдање станува најостро и неизлекливо.

Покрај тоа, постојат тајни жалости и потреби за кои опасно е да бидат откриени дури и на личноста со која сме најтесно врзани. Многупати невнимателната доверба доведува до тоа да го докине срцето кое мислело дека ќе биде излекувано! Поради тоа, за душата е тоа најприродна потреба да си побара личност на која ќе може безбедно да ѝ открие секаков вид жалост и секаков вид болка.

Покајанието, меѓутоа, доколку е вистинско и соодветно на сфаќањето на тежината на гревот, доколку е доволно длабоко, природно создава во душата слична потреба за исповед на гревовите. Нема таква друга несреќа ниту бездна која може да ја сретне човекот во овај живот, да предизвика таква опасност и таква пустелија каква што може да направи гревот. Затоа е природно што вистинскиот покајник треба да побара особена личност на која би

можел да му ја објасни својата состојба. Гревот често предизвикува тајни рани кои не можат да се откријат на никого. Но, Црквата Христова, која Господ ја основа овде на земјава за да ги пресретне сите потреби на човековата душа, во таквите сериозни моменти му ја нуди на покајникот светата тајна на исповедта и го снабдува со личност чија света должност што ја врши и единствениот авторитет што го примил од Христа, го прави едино соодветен да излезе во пресрет на оваа голема потреба на душата. Тој е единствената таква личност: зашто не само што ќе го утеши страдалникот како што би го тоа сторил секој искрен пријател, не само што ќе ги ислуша внимателно и заинтересирано тешкотиите на другите, туку и ефектно ќе ја излекува душата од тешката и смртоносна рана на гревот. Тој ќе го ослободи вистинскиот покајник од товарот и вината на гревот и ќе го поврати при Бога, од Кого беше оттргнат со гревот.

Која е значи личноста преку која Христос ја нуди оваа неоценлива милост и благодат? Оваа личност на кого покајникот ќе му ја изрази, преку исповедта, оваа најприродна потреба на душата **е свештеникот**. Свештеникот, кој е службеник на сите свети тајни во Црквата преку кои милоста на Светиот Дух се пренесува на човекот и преку кои христијаните се раководат кон спасение и посветување е, исто така, и службеник на оваа спасоносна света тајна на исповедта.

Свештеникот е личноста кај кого покајникот ќе прибегне со цел да ја исповеда својата грешна состојба;

бидејќи Христос на свештеникот му ја додели моќта да простува гревови. Христос им рече на апостолите јасно и непогрешливо: „Вистина ви велама: сè што ќе сврзите на земјата, ќе бите сврзано и на небото; и сè што ќе разврзете на земјата ќе биде разврзано и на небото“ (Мт. 18,18). И по своето воскресение Тој вдахна во нив и им рече: „Примете Дух Свети! На кои ќе им ги простите гревовите, ќе им се простат, а на кои ќе им ги задржите ќе им се задржат“ (Јн. 20,22-23). Значењето на овие Господови зборови е ова: само оние ќе добијат разрешение од гревовите, кои вие ќе ги ослободите од оковите на гревот. Секого кого не ќе го ослободите од гревот, бидејќи останува непослушен и непокајан, ќе остане под товарот и во оковот на гревот.

Оваа моќ дадена од Христа на апостолите се пренесуваше на нивните наследници, имено на епископите и свештениците, на ист начин како што беше пренесувана моќта да крштеваат и учат и да ги изведуваат сите спасоносни акти преку кои Црквата го продолжува по текот на вековите делото на спасението, кое Христос самиот го понесе додека беше овде на земјава и кое го продолжија и го вршеја апостолите по Него. Оваа вистина често е посведочена од Светата традиција на Црквата. Еден од најраните црковни писатели говорејќи за простувањето на гревовите вели дека тоа се дава на грешникот преку покајанието „кога тој ја наводени својата постела со своите солзи за да нема срам да ги открие своите гревови пред свештеникот Господов“ (Ориген во омилијата на Лев. 17). Оваа вистина, исто така, е објавена од црковните оци.

Нивните сопствени зборови потполно ќе го уверат читателот. Св. Атанасиј Велики пишува: „Исто така, како што човек кога се крсти од друг, од свештеникот, е осветлен од милоста на духот, така и оној кој се исповедува во покајание прима ослободување преку свештеникот по милоста Христова“ (Контра Новатианос, 26). Св. Василиј Велики пишува дека исповедувањето е аналогно на изложувањето на телесните повреди. Како што болестите и повредите на телото нема да ги изложиме на секого, туку само на оние кои имаат способност и искуство да ги лекуваат, така и исповедта на гревовите, вели тој, треба да се направи пред оние кои имаат моќ да лекуваат. (Кратки правила за монасите, одговор 229). Св. Кипријан тврди дека дури и оние, кои во времето на прогонот конкретно не се одрекнале од Христа и не принеле жртва на идолите, туку сепак биле со мисла да го сторат тоа, „оделе кај свештениците Божји и ја признавале таа грешна мисла во жалост и се исповедувале за сè со што ја изгнасиле својата совест“ (Де лаписис, 23). Како одговор на забелешката против можноста дека свештеникот има моќ да ги простува гревовите, доколку некој смета дека и тој е човек со слабости, Св. Амвросие вели: „Зошто тогаш се крстиш ако на луѓето не им е допуштено простување на гревовите? Би-дејќи нема место за прашањето дека во крштевањето постои и простување на гревовите. Па која е разликата меѓу изведувањето на ова право во светата тајна на исповедта од изведувањето на истото право во светата тајна на крштението? (Де поенитентија, 1,8). Св Кирил

Александриски пишува дека „носителите на духот“, т.е. свештениците кои го примиле дарот на Светиот Дух со своето назначение ги простуваат или ги задржуваат гревовите на два начина: Од една страна тие ги повикуваат на крштевање оние кои се подготвени, и ги одвраќаат оние кои сè уште не станале достоини тоа да го примат. Од друга страна „тие ги разрешуваат или ги задржуваат гревовите, наметнувајќи им каење на грешните чедра на Црквата, и простувајќи им на оние кои се кајат“ (На Јн. 4,22-23). Св. Григориј Ниски напиша посебно канонско писмо во кое ја опишува врстата на медицинската наука која исповедникот треба да ја практикува со душите на оние кои доаѓаат на исповед. Обрнувајќи им се на покајниците и на оние кои доаѓаат на исповед, тој вели: „Откриј ги храбро пред свештеникот дури и најголемите твои тајни, отклучи ги пред него тајните на твојата душа, како што и пациентот не ги крие своите рани пред својот лекар, и ќе се излекуваш.“

Св. Јован Златоуст вели дека на свештениците „иако живеат овде на земјава, допуштено им е да опслужуваат небески работи и имаат примено таква моќ, каква што Бог не им дал ни на ангелите и архангелите, зашто Тој им рече (на свештениците): сè што ќе сврзете на земјава, ќе биде сврзано и на небото; и сè што ќе разврзете на земјава ќе биде разврзано и на небото. Сè што ќе направат свештениците овде на земјава (преку светата тајна на исповедта) е потврдено од Бога на небото, и Господарот ја потврдува одлуката на своите слуги - свештениците... „Свештениците

на Црквата, продолжува Златоуст, не ја примиле просто моќта да сведочат дали лепрозните се исчистиле од леп-
рата на телото, како што тоа го правеа свештениците на
Мојсиевиот закон, туку за потполно да ја истријат сета
нечистотија на душата“. Тој на друго место вели: „Голема е
стојноста на свештениците. Било кој грев тие да го про-
стат, ќе биде простен - рече Господ. Но, зошто зборува
само за свештениците? Ниту ангелот ниту архангелот не
можат да прават ништо што не им е дадено од Бога.
Отецот, Синот и Светиот Дух прават сè што е можно. И
свештеникот го позајмува својот сопствен јазик и ја пред-
ложува својата сопствена рака“ (Омилија 87 на Јн. 4).

Овие најјасни сведоштва дадени од великите црковни
оци се потврдени од вториот канон на Лаодикискиот со-
бор (средината на 4 век) и од 102 канон на Шестиот
вселенски собор, кои нè упатуваат на тоа каков третман
да биде применет при исповедта на свештениците, кои ја
манифестираат својата медицинска наука на духот и кои
имаат пасторална моќ која им е доделена. Сите овие ра-
боти јасно покажуваат дека свештеникот е личноста на
кого покајникот ќе му ја довери оваа голема потреба на
својата душа.

Сега можете да разберете, мој драг читателу дека
оние што имаат погледи кои се во спротивност на тоа што
го изнесовме погоре, потполно грешат. Ние често слуша-
ме како христијаните прашуваат: „Зошто треба да се испо-
ведам пред свештеникот? Не може ли да му ги искажам

моите гревови директно на Бога?“ Или тие велат: „Јас ги признавам моите гревови пред иконата“.

На таквите луѓе треба да им одговориме, „Добро, ти ќе ги искажеш своите гревови пред иконата. И што ти рече таа? Дали ти даде разрешување? Или, по што си сигурен дека Бог ти простил кога нему лично му се обраќаш? И зошто не го крсти своето дете самиот, туку повика свештеник да ја изврши светата тајна? Зошто не си подготвиш Света Прическа дома, наместо да присуствуваш на Божествената литургија која ја врши свештеникот? Бидејќи чувствуваш дека крштевањето од тебе не би се разликувало од обично капење, и дека наместо Света Прическа би примил само леб и вино. Поради истата причина ти не добиваш разрешување кога му ги искажуваш твоите зборови директно на Бога или на иконата. Зашто Христос дава разрешување при изразениот и точно определениот услов – „да ги исповедаш своите гревови пред свештеникот.“ Никој не може да ги отфрли правилата кои Христос лично ги определил. Особено во поглед на исповедта, секој кој прави такви изговори докажува дека не се покајал вистински и не одлучил потполно да се повинува на законот Божји, кого го прекршувал досега.

Свештеникот, исповедникот, е личноста на кого секој може да му довери без страв и со полна доверба сè што предизвикува кај него болка, било тој да е богат – зашто богатите луѓе не се исклучени од страдањата и жалостите и големите неволји и несреќи – или сиромав, било да е образован или неписмен, било да е висок државник или

приватна личност. Исповедникот е назначен од Бога да пружи внимателно уво и да ги сослуша - без одбивање, од грешникот кој се исповеда - најодвратните грдотии од нашиов живот и да понре во нивните основни детали. Тој е подготвен да утеши и олесни, да упати и охрабри, да го убеди неодлучниот и тврдоглавиот, да моли во Христовата љубов, да укори и протестира во Неговото Име. Исповедникот ќе биде подготвен да прими секоја душа што страда и да побрза, доколку потребата тоа го бара, и до креветот на телесно болниот. Тој често ќе треба да го вдишува заразниот воздух во собата на покајникот и да се изложува себеси на опасност од заразна болест (поради која често и најблиските се држат понастрана) со цел да поткрепи, да инспирира покајание, да ја излекува душата на покајникот. Тој понатака ќе стане животен советник и водач на покајаната душа на новодојдениот во христијанскиот живот - водач којшто со светлото на вистината ќе ја растера сета темнина; ќе открие секоја измама, одвратувајќи од порокот и охрабрувајќи за добродетелта. Пред сè, тој ќе биде доверлива личност на кого христијанинот со сигурност ќе му ги отвори сите свои потреби и сите свои тајни и скриени жалости. Исповедникот е обврзан на света и неповредлива обврска на тајност и чување на тајната.

Познато ни е сега дека има такви читатели кои ќе упатат критики врз ова тврдење, бидејќи тие познаваат примери како извесни свештеници се покажале неверни и ги откриле тајните на исповедта. Немајќи доверба во такви свештеници тие ја избегнуваат и исповедта.

Пред сè, мораме да речеме дека тие свештеници кои, со прекршувањето на својата света обврска ги откриле тајните на исповедта и со тоа ги повредуваат душите на другите луѓе, носат тешка одговорност и ќе дадат сметка на Бога за своите дела. Но, христијанинот кој поради оваа причина ја избегнува исповедта треба да знае дека прaveјќи го тоа тој се отстранува себеси од патот на спасението. Тој мора да се обиде да најде погоден исповедник, да го направи она што би го направил за доброто на своето тело. Како што во случај на болест тој го бара најдобриот доктор, најпрочуениот лекар, и поради оваа потреба тој не штеди ни пари ни тешкотии, истото мора да го стори и за лекувањето на својата душа, којашто болеста на гревот ја води во вечната смрт. Колку многу болни луѓе ги оставаат своите далечни градови, не обзирајќи се на тешкотиите од долгото патување, со цел да стигнат во големите градови и да најдат погоден лекар за своите болести! Колку многу патуваат дури и преку мориња, трошејќи многу пари со цел да ги излекуваат своите тела! Дали е душата помалку достојна од телото? Не е ли вредна да поднесеме малку неволји и за нејзе?

„Мора да бидеш внимателен како ќе го избереш човекот на кого исправно ќе му го исповедаш својот грев“, пишува Ориген, многу учениот мислител од раните христијански времиња. „Испитај го прво“, вели тој, „лекарот на кого ќе му ја откриеш причината на твоите грижи. Погледни дали е таков, да знае да сочувствува со болните, да знае да плаче со оној што плаче, да има длабоко искус-

тво во сочувството и состраданието со другите, и најпосле да биде таков - во неговите зборови да има да рече нешто со кое ќе се докаже себеси како вистински делатен и ху-ман лекар, тогаш можеш да го примениш неговиот совет“ (2ра Омилија на 37ми псалм). Вистинскиот покајник без сомнение ќе најде таков лекар за својата душа, соодветен исповедник на кого ќе му ги открие сите свои тајни рани. Неговата душа која стенка под товарот на гревот, без сомнение тогаш ќе најде лек, ќе го најде својот мир и одмор.

Исповедта е потребна поради простување на гревовите.

Втората причина зашто покајаникот треба неизоставно да ги исповеда своите гревови пред свештеникот е потребата да здобие простување на гревовите. Спомнавме порано дека свештениците примија од Христа моќ да простуваат гревови. Да ја искористи оваа моќ, да дојде до разрешување на виновникот, свештеникот мора да го забележи расположението на покајникот кој дошол при светата тајна. Со други зборови треба да дијагностира дали покајникот вистински се покајал. Но, како свештеникот ќе определи дали грешникот се покајал ако тој не ги исповеда и разоткрие сите свои грешни дела? Свештеникот не е читач на мисли и, поради тоа, тој не може да направи одлука за душата која никогаш не ја познавал, ниту може да створи јасна слика на состојбата, ако тоа не го стори јасно покајникот со целосна исповед.

Еден пример од човековиот физички живот ќе го направи ова појасно. Ако пациентот треба да се излекува од сериозна и опасна болест тој мора, не само да се консултира со лекарот, туку ќе му даде и детална слика за развитокот на болеста, за причината која ја предизвикала или за симптомите, и потоа следува внимателно испитување од лекарот така што тој може да направи потполна дијагноза и да определи потполна диета и третман. Така мора да стори секој христијанин што бил погоден и страда од гревот, болеста на душата. Тој мора да појде кај оној кого Христос го назначи како лекар на душата, што лекува сигурно преку светата тајна на исповедта. Тој мора потполно да го открие својот грешен живот пред него, така што тој (исповедникот) да може да ја сфати положбата и да определи дали покајникот кој страда, сфатил потполно дека гревот води во духовна смрт, и дека има желба да биде спасен.

Сега вие можете да речете дека има многу свештеници, кои даваат разрешување и многу христијани што го примаат истото без да се изврши исповедувањето. „Свештеникот само чита молитва над тебе и тоа е сè!“, велат тие. Но, морате да разберете дека во ваквиот случај светата тајна не е извршена, туку се врши само - изругување на светата тајна. Изругување кое, се разбира, произлегува од незнаењето на христијанското учење, незнаење во кое живеат некои свештеници и многу христијани. Но, факт е дека во такви случаи не е дадено разрешување, бидејќи светата тајна не беше извршена. Како што свештеникот не

може да рече дека ја извршил светата тајна на крштението доколку не го нурне детето трипати во крстилницата и ако не го изрекол пропишаниот обред, како што не може да рече дека дал свето причесно, ако не извршил Света литургија и ако светата тајна на Евхаристијата не била извршена, така тој не може да рече дека дал разрешување со просто понудување на молитва, ако исповедта (најбитниот дел на светата тајна) не била извршена.

Навистина свештеникот кој ја извртува светата тајна на исповедта во проста формалност и со тоа придонесува христијанинот да остане во животот на гревот, зема врз себе голема одговорност, бидејќи само молитвата без вис-тинско покајание и исповед не го ослободува човекот од вина ниту го воведува во христијанскиот живот. Тие христиијани, исто така, грешат, зашто покажуваат голем интерес и премногу се грижат да најдат погодно место, време или личности соодветни да им служат на нивните интереси на најдобар начин, а големото прашање за нивното спасение го сметаат толку мало и безначајно, та остануваат само на молитвата која свештеникот ја шепоти и го сметаат тоа како пригоден принос кој им дозволува да дојдат до светата тајна на Светата Прическа. Или тие одлучиле да одат на исповед, но, тоа го оставаат за последните денови на големиот пост кое е крајно време и многу непогодно. Множество луѓе тогаш доаѓаат на исповед и го заморуваат исповедникот, а тоа ги присилува оние кои дошле при светата тајна да направат многу несовершена исповед, бидејќи сериозните потреби на душата не можат да бидат

отворени од покајникот и да се претресат од исповедникот во неколку зборови. Многу често таквите луѓе дури не можат да стасаат до исповедникот, бидејќи не би требало да очекуваат од него да биде од челик и да ја продолжи природната граница на времето определено за исповед. Затоа нивното барање да бидат примени на исповед во последните преполни денови на постот е сосема апсурдно. Тоа е барање кое не би го направиле во ниедна друга работа од нивниот живот.

8. Искреноста во исповедта

Пред да ги покажеме корисните постигнувања од исповедта, потребно е да ја подвлечеме големата стојност која искреноста ја има во исповедувањето.

Сигурно е вистина дека таму каде што има вистинско покајание има и искрена исповед. Меѓутоа поради злиот, кој гледајќи дека душата се стреми да му излети од неговите канци, душата која тој си ја броел како свој постојан следбеник, се обидува да ја фалсификува исповедта сега при пристигнувањето пред портите на спасението: бидејќи желбата на покајникот не била доволно јака и наговата одлука недоволно цврста; или бидејќи многумина не сфаќаат, дури и во моментот на светата тајна на исповедта, дека се во Божјо присуство, факт е дека многумина не се исповедуваат искрено. Ако тие и не ги прикријат најсериозните нивни недела – како што за жал ги има честопати многу кои ги премолчуваат и не ги исповедуваат – тие ги

оправдуваат и ги прикажуваат сосема поинаку отколку што тие всушност се.

Колку лесно човекот си се оправдува себеси! Многу точно е речено дека човекот поскоро ќе се умори од грешење, отколку од изнаоѓање на оправданија за своите гревови. Ако погледнеме во секојдневниот живот - и нашиот и животот на другите луѓе - ќе видиме дека честопати се мачиме и поредуваме аргументи со цел да се покажеме себеси невини, или барем несириозно виновни. За жал изговорот, притворноста и неискреноста се јавија на земјава кога се јави и гревот. Првите зборови искажани од првите грешници, Адам и Ева, беа зборовите на себе-оправдување. Дури од тоа време скоро сите ние, нивните грешни поколенија, се самооправдуваме себеси. Изговорот кој би нè направил да се смееме кога ќе го слушнеме од другите, го сметаме сериозен кога ние го правиме. Најлошо од сè е тоа дека овие неосновани оправдувања од секојдневниот живот го наоѓаат, како што рековме, својот пат и во исповедта. Нема недостаток од таквата притворност ни кај младите, ни кај старите, неписмените, образованите, сиромашните, богатите, мажите или жените. Толку оправдувања лазат во исповедта, што би биле потребни многу страни да би се спомнале само најопштите од нив.

Меѓутоа, вистина е дека било што да речеме оправдувајќи ги своите гревови било колку тешки да биле околностите кои нè навеле на грев, само нашата волја е таа која го заслужува последниот укор. Ако ние не дадеме согласност, ако на крајот дадеме отпор, немаше таква сила на

светов која би можела да нè присили да направиме грев. Затоа, постои наша вина, за која Бог не бара друга одговорност или надополна освен вистинско покајание и искрена исповед. Со цел да ни помогне во таквиот важен и потребен акт на добродетелта каква што е искреноста ќе ги наведиме неколкуте причини кои докажуваат колку неопходно е да се биде искрен при исповедта.

Искреноста е општа обврска. Човекот има должност и обврска да биде искрен спрема целата заедница. Кога тој доброволно и брзо ја врши оваа обврска, заедницата го опкружува со потполна доверба и го суди со многу благост, дури и во случај кога ќе направи грешка. Читателот ќе забележи дека спонтаното и искрено признание на некоја грешка има сила да ја ублажи и да ја скроти, не само ранетата разгневеност на родителот кој штотуку слушнал за грешката на детето, туку дури и строгоста на судијата кој му суди на крадец или на криминалец. Дури и заедницата која лесно го подигнува своето огорчување против грозоморните злостори, веднаш го менува својот став во сочувство и спрема најголемиот злосторник кој во покајание и вистинска снисходителност ја исповедал својата грешка. Толку е голема општата одбивност на лицемерството, а почитта кон искреноста, зашто одбивањето и прикривањето им додаваат тежина дури и на најмалите гревови, додека вистинската исповед ги олеснува и најтешките злосторства. Помирливата моќ на вистинската исповед и општото почитување на искреноста беа темелите на јавната исповед во раната црква.

Поради тоа, ако ние имаме должност во сите околности да бидеме искрени кон сите луѓе, кон целата заедница, ние мораме да бидеме уште повеќе при светата тајна на исповедта. Земајќи ја во предвид нашата слабост, Црквата повеќе не бара јавна исповед каква што се вршела во раното христијанство, туку само да се исповедаме пред една личност, пред исповедникот, кој во тој момент дејствува како Божји инструмент.

Учениот Паскал запишал: „Христијанската религија не бара од нас да ги откриеме нашите гревови невнимателно на првиот човек на кого ќе најдеме. Таа допушта тие да останат скриени од секој, освен од еден човек (исповедникот), на кого, ни вели таа, треба да му го отвориме нашето срце до неговите длабочини и да му се покажеме себе си точно онакви какви што сме. Таа бара од нас да не го излажеме само тој човек, но таа нему му наметнува неповредиво чување на тајната, како да не знае ништо за она што го знае за нас. Има ли помилосрдна мерка од оваа? Меѓутоа таква е човековата расипаност, што и правилото на исповедта го смета за тешко. Колку неправеден и апсурден е човекот, кога тој се разлутува поради тоа што верата бара од него да го искаже само пред една душа тоа што ќе треба да го рече пред сите други луѓе! Зашто не е точно дека ние би ги излажале луѓето за тоа што тие треба да мислат за нас“.

Искрената исповед е враќање во понизноста и настојување за патење. Искрената исповед се разбира дека е придружена со чувството на срам. Покајникот ги иска-

жува своите гревови и големи злостори кои ги направил многу пати и кои се многу гадни и одбивни. Но, „да не се засрамиш од исповедувањето на твоите гревови; зашто има срам кој го донесува гревот; и има срам кој е за слава и милост“, вели Бог преку Сирах (4,21 - 26). Точно е дека тоа е тој срам што го чувствува вистинскиот покајник, кој што го повратува во понизноста и моралниот ред од кого отпаднал правејќи го гревот.

Ако читателот ги испита своите дела, ќе увиди дека егоизмот, себелубието и протестот против редот кого Божјиот закон го воспоставил, се корените и причината на секој грев. Меѓутоа, како што забележавме погоре, било колку да е силна привлечноста на гревот, совеста протестира. „Ова не е допуштено“, ти вели таа. „Ти не смееш да го сториш тоа“, повторува. Но, човекот го поставува своето его над законот Божји. Тој не сака да се подложи себеси на должноста која Бог му ја наложува, туку сака да биде независен. Така тој оди право во гревот и го прави она што му е задоволство, не грижејќи се дека тоа е противно на Божјите заповеди. Тој протестира против Божјата волја, бидејќи со грешавањето тој постапува како да му вели на Бога: „Јас не те слушам; ќе си го правам она што ми чини задоволство, нема што ти да ми командуваш што да правам“.

Ова себелубиво постапување, однесување на бунтовник, кое секој грешник се осудува да го покаже спрема Бога, не ќе биде доволно почувствувано од грешникот на друг начин освен со искрено исповедување, во срам и

понижност, пред исповедникот. Еве еден друг пример: Детето кое не ги слуша наредбите на својот татко, без разлика колку да ја признава својата грешка во себеси, ќе го скрши својот егоизам само тогаш кога ќе го признае своето дело во срам и вистина пред својот татко. Ако во напад на гнев и себелубива гордост, некој, го навреди или повреди некого, тој ќе ја сфати тежината на својата грешка само тогаш кога искрено ќе ја признае својата грешка пред навредениот извинувајќи му се снисходително. Искрената исповед направена од блудниот син пред неговиот татко, дека направил тежок грев кога го презре неговиот авторитет и отиде да живее независен живот, го направи така снисходителен што се почувствува недостоен да биде наречен син и би бил задоволен да биде поставен на понижувачкото место како слуга. Егоизмот и себелубната гордост се тие кои ја отвораат вратата кон гревот и кон оттргнувањето од Бога. Нема друг начин за грешникот да се врати во состојбата на понижноста и редот кого го определува Божјиот закон, освен искрената исповед.

Покрај тоа, христијанинот кој ги исповеда своите гревови со чиста и права искреност прави со тоа и важен напор да се исчисти себеси од вината. Гревот, страстите и пороците на душата не му се на човекот природни, туку тие се случајни особини. Тие доаѓаат и се настануваат во душата однадвор. Човековите природни особини поставени во него од Бога се едноставноста и искреноста. Затоа христијанинот кој точно ги изнесува и ги признава своите

грешни дела и страсти, докажува дека ги мрази овие туѓи и случајни дефекти на неговата душа, исто така, како што би се грозел и ужасувал од некој подмолен изросток, канцерозен тумур во своето тело и би барал од лекарот да го пресече и да го излекува. Зашто оној кој што со преправање и криење се исповеда, клава повој над гнилата рана која ќе пушти корени низ целото тело, а со искрената исповед тој прави напор да ја оддели својата душа од гревот, да се исчисти себеси и да се поврати во состојбата на невиноста. Бог сигурно ќе ги зајакне неговите усилби и ќе го приведе до среќен крај.

„Никој не вели, само затоа што имам гнојна рана нема да барам лекар, ниту ќе земам лекови, туку токму поради тоа ќе го побара лекарот и лековитата моќ на лековите“, вели Свети Јован Златоуст, учејќи дека искреноста е најдоброто настојување за лекување. Оваа функција на искрената исповед е потврдена со мислењето од модерниот научник професор А. Месер: „Вистина е дека фонтаната од одушевување, утеха, од моралното очистување и зајакнување, може да тече слободно кога покајникот ќе ги открие дури и најтајните свои грешки пред возрасен човек, искусен лекар на душите, и да го стори тоа во потполно покајание со цел да се поправи и подобри себеси“.

Искрената исповед изразува должна чест и почит спрема Божјото присуство. Друга важна причина која ја прави искреноста при исповедта неопходна е тоа што при светиот чин кога се врши исповедта, грешникот не стои само пред исповедникот, туку пред сè, пред Бога, Кој ќе го

прими покајанието на грешникот. Се разбира, грешникот кој се исповедува може да го излаже исповедникот со оправдување или со премолчување на своите дела. Но „Бога не ќе го изиграме“, вели Светиот Дух преку Св. Павле (Гал. 6,7); што значи Бога не можеме да го излажеме. Бог е присутен насекаде и знае сè. Не да не ги познава туку ги знае во детали сите грешни дела кои некој од нас ги направил и сите зборови кои сме ги кажале било кога и било каде. Тој ги знае дури и најтајните мисли, најнезабележливите и најнејасните возбудувања на нашите срца. Ако го излажеш исповедникот, мислиш ли дека ќе го излажеш и Бога кој е сегде присутен и сè знае? Не сфаќаш ли дека лажеш и лицемериш во време кога се врши толку важна света тајна?

Во таков случај не само што не примаш одрешување, дури и ако исповедникот ти го даде поради твојата измама, но на сите гревови кои си ги направил ти си додаде уште еден повеќе: тоа е лажење при светата тајна на исповедта. Биди сигурен дека, доколку не го поправиш ова, никогаш не ќе можеш да заживееш живот на покајание. На крајот ќе дојде денот на судот. Сè што не си сакал да откриеш пред твојот исповедник насамо, и со тоа да се ослободиш од него, ќе биде објавено пред безбројните милијарди луѓе и ангели – „сè во правиот лик како што си го рекол или сторил“, вели Свети Василиј Велики. Тогаш Бог ќе го направи тоа со кое му се закани на Давида кога тој згреши. „Зашто го направи тоа тајно“, рече Тој, „Јас ќе го изнесам тоа пред очите на сиот Израил, и пред Сон-

цето“ (II Цар. 12,12). „Зашто Бог не заборава ништо, но ќе ти изнесе сè пред твоите очи доколку не побрзаш да се исптриеш преку покајанието и исповедта“, додава Свети Јован Златоуст.

Бидејќи при извршувањето на гревот ние не го почитуваме присуството Божје, да го почитуваме и да се уплашиме барем при исповедта со искрено исповедување на нашата грешност.

Искрената исповед ја поттикнува Божјата љубов и добрина. „Ништо повеќе не ја трогнува Божјата љубов и добрина од искрената исповед на нашите гревови“, вели Свети Јован Златоуст. Како што утврдивме понапред, искрената исповед значи враќање кон вистината од која покајникот беше оттргнат. Бог Кој е Вистина, се радува, ја одобрува, восхвалува и ја благословува само вистината. Друга причина зашто искрената исповед ја привлекува Божјата љубов и добрина е фактот што тоа докажува дека покајанието е вистинско. Бог ја ветува и доделува својата милост и благодат на оние кои вистински се кајат. „Од вистинското покајание“, пишува филозофот Харо, „произлегува вистинска, искрена и совесна исповед на гревовите. Исто како што при болеста на телото ние користиме две врсти средства за лекување, од кои едните се болни но, ја отстрануваат причината и коренот на болеста, а другите не создаваат болка - тие се само облоги - но, поради тоа и не ја лекуваат болеста, така е и со болеста на душата. Вистинското средство кое чисти и лекува е сериозната искрена исповед на гревовите во срам; лажни се

оправдувањата и прикривањата коишто само ја покриваат болеста - третман откриен од таткото на гревот“ (т.е. ѓаволот).

Да го приведеме кон крајот разгледувањето за искреноста при исповедта би го рекле уште и ова на нашиот драг читател: Само обиди се! Направија својата исповед во покајание и искреност и ќе се увериш дека тоа што во срам си го искажал пред исповедникот ќе ја ослободи твојата душа од тешкиот товар кој ја гушеше, или од мачењето кое ја раскопуваше. Ќе бидеш ослободен од ноќните мори, ќе најдеш повеќе утеха, мир и одмор. Спрема писателот на древната Црква Ориген, искрената исповед на гревовите направена во срам е слична како лековите кои предизвикуваат повраќање, кои имаат одвратен вкус, но ја спасуваат човековата конституција од отровите. На ист начин исповедта прави да биде искорнет и исфрлен коренот на злото заедно со гревовите.

9. Функции и резултати на исповедта

Првото дејство и најзначајниот плод од вистинското покајание е **простување на гревовите, помирување со Бога и повраток во позицијата на милоста**, што го прави покајанието и исповедта срж и стожер на христијанската религија, зашто религијата пред сè води кон помирување на човекот со Бога.

Така свештеникот, откако се осигура дека грешникот кој дошол при светата тајна вистински се покајал и искре-

но се исповедил, му дава одрешување со применување на правото и моќта кои му се дадени од Христа според Неговите зборови:

„На кого ќе му ги простите гревовите, ќе им бидат простени“ (Јн. 20,23. Види, исто така, Мт. 18,18).

Многу важен акт се случува во тој момент. Непроценлив и најзначаен дар се праќа од небото во тој момент кога светите зборови на одрешувањето допрат до увото на покајникот кој клечи пред исповедникот. Како што вели Свети Јован Златоуст, не постои друг лек освен исповедта за исчистување на гревовите. Само тоа е местото на кое списокот на нашите гревови ќе биде искинат. Само тука е местото каде што нашата гнасна и нечиста душа, душа која натопена тоне во смртоносниот отров на гревот, се пери и станува чиста и „бела како снег и памук“, како што вели Светиот Дух преку Исаија (1,16 - 18). Зашто сèмилостивиот Бог „ги отстранил нашите прегрешенија од нас, далеку колку исток од запад“ (Пс. 102,12).

Не е важно колку многу гревови, не е важно колку тешки злостори направил грешникот, одрешувањето дадено на вистинскиот покајник преку исповедта го исчистува потполно, како и никогаш тие да не биле направени. Доколку во Светата Библија некои гревови се означени како непростиви, тоа не значи дека светата тајна на покајанието и исповедта не можат да ги исчистат, туку тоа е така поради необратувањето на оние кои ги направиле, зашто отворднале до тој степен што не ја примат Божјата милост и тврдоглаво и непопустливо се опираат на Божјото

делување, како што тоа го правеше фараонот и книжевниците и фарисеите. Така, не сомневај се драг мој читателу, дека твоите гревови се простени доколку твоето покајание и исповед се направени онака како што предходно изнесовме. „Не обесхрабрувај се поради множеството на гревовите“, вели Свети Василиј Велики, „зашто според зборовите на Свети Павле таму каде што гревот се намножил и милоста уште повеќе обилува ако само ја примаш Божјата милост“. Потполно простување на гревовите се добива преку исповедта. Се постигнува и враќањето во позицијата на милоста од која грешникот отпаднал. Христијанинот кој згрешил по крштевањето се враќа во новиот живот, во животот на оправданоста и посветувањето, во кого беше прероден во моментот на светата тајна на крштението. Исто како што сериозната болест го држи детето ослабено и го спречува неговиот раст, така и гревовите направени од христијанинот по крштението го држат животот на безгрешноста и чистотата во кого беше прероден преку Сетиот Дух, недохранет, недоразвиен, полка се губи и умира. Но, сега светата тајна на покајанието и исповедта како „второ поквасување во вода“ е духовна фонтана, која ја ослободува душата од ужасната болест на гревот, ја чисти од смртниот отров и ја повратува во положбата на милоста, светоста и посиновството примени при крштението. Грешникот кој згрешил е оттргнат од Бога и лишен од синовството а сега преку покајанието и исповедта станува пак Божјо драго дете, и учествува во возвишената тајна на Светата Евхаристија, и повторно ги

здобива сите привилегии да го наследи Божјото небеско царство.

Ова е првиот и најголемиот ефект од исповедта: **простување на грвовите и целосна обнова на милосниот живот**. Нашиот Господ ни прикажува жива слика на овој резултат во приказната за блудниот син. Таткото му дава на својот син бакнеж во знак на љубов која простува, му ја дава најубавата облека и другите знаменија на својата фамилија; преку сето тоа повторно признавајќи го како свое дете. Го приготви и го послужи со најдебелото теле и се радуваше со сите во куќата. Како што Господ рече: „И на небото ангелите Божји се радуваат кога некој грешник ќе се покае“.

10. Изворот на простувањето на грвовите

Со цел да го појаснеме целосното простување на грвовите кое го прима покајникот што се исповеда, најпрвин треба да позборуваме за изворот од кого извира

простувањето. Како што рековме кога човекот греши тој го прекршува и гази законот на сèмилостивиот Бог, и поради тоа неговата вина е голема пред Божјата правда. Тогаш како грешникот ќе ја задоволи Божјата правда? Или со други зборови, од каде светата тајна на покајанието и исповедта ја добиваат моќта да ја простуваат вината од гревот?

Одговорот е: тие ја добиваат оваа моќ од **Христовата жртва**. По вредноста на оваа жртва, со крштението човекот се ослободува од вината создадена од наследниот грев и од последицата на вечната смрт, и го прави христијанин. По вредноста на истата жртва, светата тајна на покајанието и исповедта ја исчистува душата од секаков грев направен по крштението, го ослободува од вината и го враќа христијанинот во прегратките на Црквата. Така Христовата жртва е изворот на простување на гревовите.

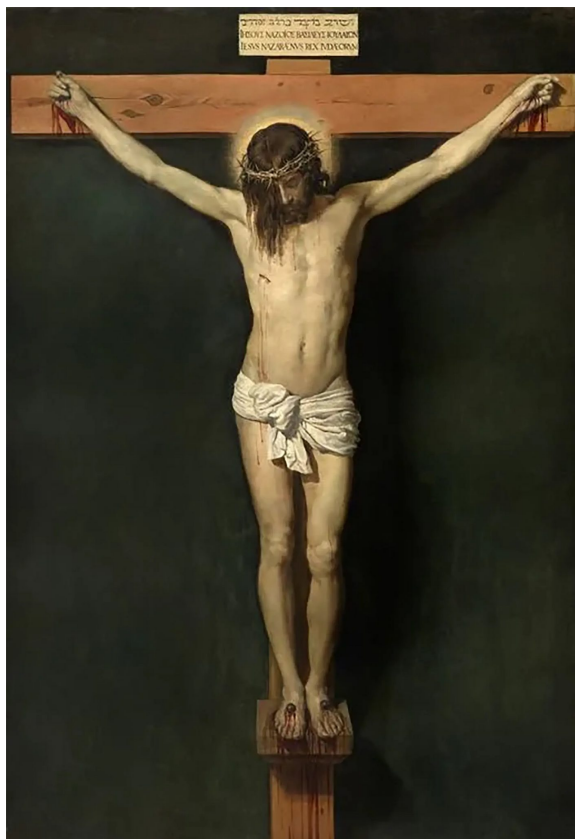
Човекот никогаш не би можел со било какво средство, преку било каква казна или жртва, да го исчисти гревот и да ја задоволи Божјата правда. „Зашто поради големата љубов со која нè љубеше“, Бог не го остави своето создание под товарот и вината на гревот. Тој го прати својот единороден возљубен Син, нашиот Господ Исус Христос, во светот. По својата голема добрина и милост и бескрајна љубов за нас, Христос го зеде на себе товарот на нашите гревови како наш претставник, посредник и гарант. Тој го плати нашиот долг и нашата казна со својата смрт на крстот. Еден пример ќе ја направи оваа вистина појасна. Да предположимо дека некој должи голема сума

пари кои не може да ги врати на сопственикот. Тогаш доаѓа друга личност која се поставува во заштита на должникот, го зема долгот врз себе, го плаќа и така го ослободува должникот. Ова се случи во нашиов случај. Христос го зеде врз себе товарот на нашите гревови, умре на крстот како наш застапник, го жртвува својот живот за нашето спасение. Оваа жртва беше примена од небесниот Отец, зашто Христос не беше обичен човек, туку совршен Бог и совршен човек, поради што неговата жртва има бескрајна стојност.

Секој грешник кој разбира дека згрешил и дека е виновен пред Бога, се покајува и разжалостува поради тоа; секој грешник кој чувствува дека е невозможно да даде задоволување на Бога кого го навредил со својот грев, а верува дека Христос ги зеде врз себе гревовите на другите и беше жртвуван поради нив, и со оваа вера доаѓа при светата тајна на покајанието и исповедта, каде што, со искрено признание на својата вина ќе го помоли Бога да ја прими Христовата жртва, прима разрешување од свештеникот по големината на таа жртва.

Дека Христовата жртва е извор на разрешувањето што се дава преку покајанието и исповедта е објавено од Бога во многу стихови на Светото Писмо. Некои се следниве:

Христос самиот изјави дека дојде во светов „да го даде својот живот како откуп за мнозина“ (Мт. 20,28). Тој дојде да го даде својот живот во замена и повратување во спасението од вечната смрт на мнозина.

Светиот Дух вели преку Јован Евангелист дека „крвта на Исуса Христа, Неговиот (Божјиот) Син нè чисти од сите гревови“ (I Јн. 1,7). Ова значи дека Христовата крв која беше пролеана на крстот со цел да се измијат гревовите на оние кои веруваат во Него и се покајуваат за својата вина, оваа иста крв ги мие сите наши гревови и нè исчистува од нив. Истиот Дух зборува преку Павле: „Кого (Христа) го определи со крвта Своја да биде милосна жртва преку верата“ (Рим. 3,25). Ова значи дека Бог го назначи Христа уште

пред сите времиња да биде жртва со чија крв ќе биде измирена Божјата правда, и оние кои веруваат во Христа се измирени со Него. Истава вистина е изразена со зборовите на Духот во Еф. 1,7; II Петр. 1,18 и во други делови на Писмата. Јасно е, поради тоа, дека Господовата жртва е изворот на разрешувањето што го дава свештеникот на христијанинот кој што се исповедува.

11. Епитимија

Доколку околностите го бараат тоа, исповедникот може да наметне епитимија на покајникот, а тоа е казна, какви што се: почести и подолги молитви, читање на религиозни книги, давање на милостина, умереност и постење; дури и исклучување на извесно време од Светата Прическа, или нешто друго кое би било пригодно за поправување на грешникот и како утврдување против повторно паѓање во гревот.

Овие казни не се наметнуваат врз грешникот со цел да се задоволи Божјата правда која тој ја повредил, ниту е возможно човекот да се оправда за вината од гревот. Како што е понапред објаснето, само крвта од Христовата жртва ја измирува Божјата правда и ја чисти душата од сите нејзини гревови. Епитимијата која ја наметнува исповедникот има друга цел. Врз оние на кои не им е дадено разрешување, исповедникот им наметнува епитимија со цел да ги доведе до сознание за тежината на гревот, и да ги приготви нивните души да наклонат кон искреното покајание и

да копнеат за спасение, кои исповедникот сè уште не може да ги забележи дека доволно се развиени во душата на покајникот. Врз оние кои добиваат разрешување, исповедникот може да наметне епитимија која ќе ги поткрепува на патот на спасението по кого зачекориле по исповедта. Тој може, исто така, да наметне епитимија за да ги заштити од повторно паѓање и враќање во гревот. Исто како што и пациентот кој тукушто почнал да здравее по некоја тешка болест мора да одржува точна и внимателна диета сè додека здравјето потполно не му се поврати, така и христијанинот, кој е излекуван од тешката и смртоносна болест на гревот преку светата тајна на покајанието и исповедта, се подложува на епитимијата за да го заштити здравјето на неговата душа која сèуште е слаба и наклонета кон гревот. Таа ќе го чува од нови падови и ќе го охрабри на патот кон добродетелта. Така казните на епитимијата се користат како мерка за зајакнување и заштита на покајникот, како врста духовна вежба, како најважна диета за душата која здравее. Овие казни се и заштитна мерка и за другите христијани кои, имајќи ги предвид таквите казни, ќе бидат повнимателни кон гревот. Сепак е јасно и докажано со факти дека „светите љубезности и олесненија“, како што Паскал ја нарекува преголемата мера на благост која практично ја уништува епитимијата, го унизува достоинството на светата тајна и му дава на покајникот впечаток дека гревот е само невина игра која човекот може да ја повторува без страв. Од друга страна преголемата строгост е како преголема доза на лек што

може да предизвика смрт на душата која копнеела да се врати во Црквата и да биде спасена. Така и во овој случај, средниот пат е најдобар.

Оваа е целта поради која овие казни беа пропишани од соборските канони и црковните оци. Во согласност со оваа цел христијанинот не смее да си замисли ако згрешил дека ќе оздрави ако направи една извежбана исповед и формално извршување на епитимијата која му е наложена. Потребно е претходно да се манифестираат условите и знаците кои ги разгледаваме. Најпрвин, мора да постои вистинско покајание и длабоко сфаќање на вината, убедување дека ослободувањето ќе биде дадено преку Христовата жртва, и потоа мора да следи искрена исповед. Кога се исполнети овие услови, силата на Христовата жртва ќе го избрише гревот, а соодветната и правично одмерената епитимија ќе го заштити од нов пад.

12. Други резултати на исповедта

По првиот и најзначаен резултат на исповедта, кој претставува простување на гревовите и враќање во позицијата на милоста, ќе ги спомнеме некои други значајни ефекти кои се забележуваат во животот на вистинскиот покајник.

а) Исповедта помогнува, извесни христијани кои немале доволно знаење за Божјиот закон и поради тоа не биле никогаш доволно свесни за своите страсти и гревови, да здобијат подобро познавање на себеси. Исповедта често

открива рани и нечисти места за кои покајникот порано скоро и не се сомневал ниту ги сметал како сериозни. Значи исповедта не само што ги лекува таквите болки, туку станува средство за себеуспознавање и напредок во добродетелта.

б) Исповедта поттикнува кај христијанинот будност во текот на целиот негов живот. „За мене“, вели професорот А. Масер „исповедта се докажува дека е многу ефективна мерка за укорување и судење на самиот себе. Еден од најдобрите начини за човековото морално поправување, се разбира, не да живее слепо, постапувајќи според желбите и начините на моментот, без трезно да размисли за нив. Редовната исповед изградува навики потполно да се испитуваме себеси, најмалку барем од време на време. Понатака таа нè прави да размислуваме и да ги испитуваме своите дела. Сè додека христијанинот ќе треба да ги исповедува своите дела дури и своите тајни мисли, тој ќе биде повнимателен со својот живот и поточно ќе го гледа своето постапување. „Кога ние отворено ги исповедуваме сите наши мисли и дела“, вели филозофот Харо, во својата расправа за исповедта, „тоа не ќе биде само права искреност, но и средство преку кое ниту ќе правиме ниту ќе помислуваме за нешто нечесно и скришно“.

в) Исповедта од една страна побудува срам за грешните дела во кои покајникот уживал, или поради кои грешните луѓе се горди. Од друга страна, таа донесува радост и задоволство бидејќи се извршуваат вистински, чисти и свети дела кои порано ги презирал и избегнувал.

Поради сето тоа вистинскиот покајник го срушува своето поранешно студенило и рамнодушност кон Бога и религијата, и развива наместо тоа чиста побожност и света ревност. Оваа побожност и ревност го наоѓаат својот природен израз воглавно во молитвата и богослужението, кое порано го сметаше како здодевна и непријатна должност и беше извршувано механички или површно, додека сега изгледа делумно пријатно и привлечно.

г) Во поглед на неговото осудување на себеси и на другите, на неговиот темперамент, неговата наклоност на целиот курс на неговиот живот, се забележуваат следниве промени по исповедта: Додека во поранешниот грешен живот тој беше бесчувствителен и суров судија на грешките на другите луѓе и многу милостив спрема сопствените гревови и дефекти, сега станува сочувствителен спрема другите и строг спрема себеси. Тогаш тој ги сметаше дури и големите гревови како мали и безначајни, но сега не ги превидува дури и неизбежните грешки својствени на човековата слабост, преземајќи грижа да ги отстрани, сечејќи сè што со збор или дело го сочинува семето на гревот.

Додека во поранешниот живот им се восхитуваше на оние кои успеале законито или незаконито да здобијат пари, или здобиле слава и ги разгласиле своите имиња и надвор од својата земја поради успехите на глупави и детски потфати кои глупоста на нашиве времиња ги издигна на степен на главни успеси, чувствувааше завист и љубомора за така наречените „добра на овој свет“, сега тој

усвојува ново мерило и оценување. Тој се восхитува и е љубоморен на вистинските добра и на чесните личности, значајните и славните по Бога, и се труди да ги имитира нив, работи и се труди со задоволство, да ги исполни добрите и добронамерните дела според своите најубави дарби. Додека порано тој се одвратувеше од оние кои му нудеа добар совет и се гневеше на правичниот совет, сугестија или поттикнување, сега ги прима сите кротко и благодарно. Тој ги смета за вистински пријатели сите оние кои без вистински интерес од него го советуваат и му покажуваат што е правилно применувајќи ја божествената изрека: „мудриот човек го слуша советот“ (Послов. 12, 15). Наместо со мрморење и гнев, со навреди и одмазда со кои порано се спротивставуваше на човечката неправда или на несреќните околности, сега трпеливо ги поднесува и без мрморење ги прима неправдите од другите, и ведро препознава и изјавува со увереност дека, било какви жалости и несреќи што доаѓаат од горе, пратени од Божјата правда или од Неговата татковска поучна добрина, тие се наменети за негова лична корист и среќа.

Додека во поранешниот живот на гревот не можеше да се ослободи од загриженоста и неспокојот ниту меѓу најголемите световни задоволства и разоноди, сега поседува повеќе мир во својата душа, мир со сите, мирот Божји „којшто надминува секое разбирање“.

д) Најсетне, најглавен резултат од исповедта, на корист како на оној што се исповеда така и на сета заедница, е следниов: **Исповедта е врста на Божји суд, суд за**

душите, кој бара грешникот да го врати она што го здобил со кражба или неправда; клеветникот да ја поправи клеветата, да го отстрани скандалот и да престане со сите непријателства; саможивникот да ја отвори својата рака и да подели од своите материјални добра на потребитите; тој што се исповеда да плати многу тајни долгови на својата совест кои ниеден световен суд не може да ги поправи. Исповедта е толку ефективна во поглед, така што Волтер, големиот непријател на христијанската религија беше принуден да рече: „Ние мораме да ја сфатиме исповедта како најубава од сите узди против тајните злочини. Таа го покренува ранетото срце да прости и го прави крадецот да го надомести она што го украде.“ На тој начин, и од тој аспект, исто така, исповедта е чудесно средство за развојот кон цивилизирано општество. Таа го постигнува она што не може да се постигне ниту со најпрецизните закони, дури и ако тие бидат применети со сета своја точност. Таа е моќна да му даде на општеството најчесни и најсовесни, најдобри и најцивилизирани граѓани, да воспостави и кладе мир и доверба, а со тоа и Божји благослов.

Не би требало да ја завршиме оваа глава без да го наведеме многу значајното мислење за исповедта на големиот филозоф, правник и математичар Лајбниц. Неговото мислење е од голема важност, бидејќи иако беше протестант тој ја изразува својата почит кон светата тајна на исповедта со следниве зборови: „Целата установа на светата тајна на исповедта е навистина карактеристична за

Божјата мудрост. И ако сè што припаѓа на христијанската религија заслужува пофалба, уште повеќе тоа го заслужува оваа установа. Обврската на човекот да ги исповедува своите гревови го чува од правење на гревовите и во случаите кога повторно паѓа по исчистувањето сепак постои надеж за него. Побожниот и мудар исповедник е безсомнение моќен инструмент за регенерирање во Божјите раце. Советот со сочувство даден од свештеникот на Сèвишниот му помага на човакот да ги контролира своите страсти, го прави внимателен спрема замките на злиот; го зајакнува да ги избегне грешните околности; го прави да го врати она што незаконито го присвоил; го инспирира со надеж кога е потиснат од зачмаеност и сомнение; му донесува мир во неговата душа сурната од жалоста, и воглавно го ослободува од секакво зло. Ако на земјава нема среќа еднаква на таа да имаш верен пријател, колку многу би требало да мислиме на Оној кој се докажува дека е вистински пријател во моментите на најтажните потреби!

Затоа да му благодариме на Бога кој сите нè љуби, што ни доделил таква света тајна со совршена стојност, без која сомнително е дека ќе имаше светци на Небото. Света тајна без која оправдувањето и регенерацијата примени преку светото крштение би биле попречени и дар кој би пропаднал, откако по крштението христијанинот толку лесно се заразува од смртоносната болест на гревот. Затоа, да ја искористиме оваа мудро поставена света тајна како средство за посветување во нашите животи, како

средство за обновување на мирот и Божиот благослов и љубов во нашите срца, со сигурност дека никогаш не ќе бидеме разочарани во искуството, туку ќе бидеме водени кон вистинската среќа.

13. Понатамошниот развој на христијанскиот живот

Потребно е да се напише нешто за правецот кој што христијанинот треба да го следи по исповедта. Многумина незнаејќи ги начините и средствата за растење во новиот живот се многу наклонети да паднат во грех и со овој нов пад доаѓаат до многу бедна положба. Тие можат дури и да ја изгубат надежта за своето спасение и да претрпат бродолом кого го предизвикува очајот во морето на жалоста,

или можат да се вратат на својот поранешен живот на гревот, мислејќи дека попусто се исповедале, бидејќи не можат да се изменат себеси. „Добро“, прашуваат тие, „која е мојата корист што бев на исповед? Сè уште сум истиот. Зошто да сум за религијата?“ Сите овие мисли се сосема противни на христијанската вистина и реалност, и затоа го замолуваме читателот да му посвети особено внимание на она што накратко ќе го речеме за оваа важна тема.

Како што објаснивме погоре, преку покајанието и исповедта грешникот прима целосно простување на своите гревови, се ослободува од вината и се враќа на здравиот духовен живот во кого влезе преку крштението. Како што и бебето не може веднаш да стане возрасен човек, и мора да се развива чекор по чекор и да користи многу начини на развој под заштита од многуте околности кои му се закануваат на неговиот живот, слично е и со христијанинот кој се враќа во духовниот живот. Покајанието не може наеднаш да прескокне на позицијата на светост и морално совршенство. Тој мора да расте чекор по чекор. Тој мора да мине низ многу искушенија, понекогаш бавно чекорејќи по тесна и нерамна патека полна со тешкотии.

Во новиот живот во кој влезе преку покајанието ќе сретне пречки кои воглавно самиот си ги создава. Секој човек има наклоност кон злото и гревот, особено оној кој во нив живеел подолго време и им допуштил на страстите и грешните навики да пуштат корен во неговата душа, за да стане лесен плен на слабоста.

Оваа тенденција и беспомошност создадена од тежината на гревот ќе биде причина за многу тешкотии во почетокот на новиот живот. Уште повеќе, тој ќе сретне тешкотии кои ги наметнува светот во кого обилствува гревот со многуте свои привлечности, искушенија и пригоди, каде што ќе мора да се сретне со други луѓе, своите поранешни „другари во гревот“, пријатели и познаници кои се со поинаков ум, па често неговите роднини и неговите најблиски луѓе, кои ќе се обидат на секој начин да го разбијат новиот живот, да го срушат драгоценiot дар на среќа, на која покајникот е повикан од Бога. Не помалку сериозни вознемирувања ќе му бидат, со многу средства и начини наметнати од ѓаволот, најголемиот и препреден непријател на нашето спасение и нашето добро.

За сето ова покајникот мора да биде свесен. Тој мора да сфати дека **покајанието, христијанскиот растеж и духовниот живот не се работа од еден ден туку за целиот живот**. Затоа, ако покајаниот христијанин не застанал на патот кој го почнал со покајанието и исповедта, ако не го изгубил драгоценiot дар кој му е доделен од Бога преку покајанието, ако не се повратил во животот на гревот и проклетството; ако не се вратил на клетата позиција која е убаво опишана во Светото Писмо како, „кучето кое се враќа на својата блуеница и свињата искапена која пак се тркала во блатото“ (II Петр. 2,22), тој не смее да остане на фактот дека се покајал за своето минато и се исповедал, и со тоа да мисли дека ја извршил сета своја должност. Тој мора да продолжи со голем труд на кого Бог

го повикува, со што ќе си осигура за себеси вистинска среќа. Овде е начинот како треба да се оди понатака.

а) Со борба против гревот. До времето на покајанието покајникот малку или сосема не му се противеше на гревот; но сега кога почна нов живот тој почнува борба против него. Човек може да биде вистински христијанин само ако потполно го примени програмот поставен од Христа за неговите следбеници (Види Мт. 16,24; Мк. 8,34; Лк. 9,23); а тоа е да се одрече од себеси, а потоа „да го земе својот крст“, борејќи се против гревот сè додека старата себелубивост не умре и страстите и дефектите наследени од поранешниот грешен живот не бидат искоренети; и така да се следи Христос на патот на добродетелта и светоста. Затоа тој мора да има цврста определба и да прави постојани напори со голема грижа и себеодрекнување, така што да не го навредува повеќе Божјиот закон, дури претпоставувајќи ја смртта отколку гревот. Вистина е дека оваа борба против злото изгледа тешка, особено на оние кои живееле во гревот подолго време и биле обземени од многу јаки страсти. Но кога ќе зачекорат во новиот живот и ќе ја вкусат слободата, радоста и мирот на душата кои тој ги носи, тие ќе продолжат со многу радост и надеж кон неговата славна цел. Христијанинот кој се покајал и ја започнал оваа борба мора да сфати дека, ако поради слабост повторно падне во грев, мора спремено да жали бидејќи повторно е виновен пред Бога; но не мора да очајува ниту да дојде до разорниот заклучок дека е неменлив и дека поради тоа може да се врати на својот поранешен грешен

живот. Напротив, мора да се понизи пред Бога, да се покае и да го измие својот грев со покајание и исповед и потоа да ја продолжи својата борба против гревот. Во војна, војникот кој е ранет и паднат ќе биде спасен ако побрза на лекар и неговата рана биде преврзана; додека оној кој останува паднат ќе биде заробен од непријателот и изгубен. Значи очајот не е дозволен, зашто Христос лекарот на нашите души, е Бог на милост и сожалување кон нашите слабости, и го прима повторно и потретно секој кој со каење и скрушеност притекнува при престолот на Неговата милост. „Чеда мои“, пишува Свети Јован Евангелист, „ова ви го пишувам за да не грешите. И ако некој згреши, имаме застапник при Отецот, Исус Христос праведникот; кој ги чисти нашите гревови“. (Тој е личноста преку кого Бог Отецот ја покажува својата милост и ги простува нашите гревови (I Јн. 2,1-2. Види исто така Евр. 4,15-16).

За оваа борба, највозвишена и најславна од сите борби кои ги знае светот, покорисна од било која друга направена од било кој мотив, е повикан покајникот по својата исповед да се застапува.

б) Со користење на погодни средства. Оваа борба сигурно успешно ќе заврши и христијанинот несомнено ќе напредува во новиот живот ако тој ги користи пригодните средства означени од Божјиот закон и овозможени од Црквата. Со други зборови христијанинот треба да се обиде да здобие колку што е можно повеќе точно познавање на Божјиот закон. Духовното светло кое се пренесува само преку учењето на Светото Евангелие е прекупо-

требно за развитокот на духовниот живот како што е прекупотребно сончевото светло за развитокот на животот во телото. Христијанинот мора ова духовно светло да го прими во својата душа со слушање на беседи на Божјиот збор или со читање на пригодни книги кои го објаснуваат Божјиот закон.

Тој не смее никогаш да изостане во молитвата, со цел да ја добие од Бога потребната сила за борба против гревот. Над сè, тој не смее никогаш да ги пропушти молитвите на Црквата при Светата Литургија. Тој мора да го користи тоа најодлично средство на помош, Светата Причест, со која тој ќе ја храни својата душа со Лебот на животот, и ќе ја здружи својата слабост со Божјата сепоќа и ќе прими Божја охрабрување во својата борба против злото а за своето подобрување во христијанскиот живот.

Повторуваме дека личноста која се покајала и исповедала не може да се измени во совршен човек во еден момент; но сè додека ги користи спомнатите средства, постепено ќе чувствува заузднување на страстите и недостатоците на кои порано им беше роб, така што постојано ќе се чувствува поправување во христијанскиот живот. Дури над сè друго, бидејќи е сосема сигурно дека во оваа благородна и славна борба ние имаме силен сојузник и бранител, сепоќен водач, кој не е никој друг туку нашиот Господ и Спасител Исус Христос, јасно е дека победата е сигурна: „На оној што победува“, вели Господ, „ќе му овозможам да седне со мене заедно на мојот престол, како

што и јас победив и седнав со Отецот свој на Неговиот престол“ (Откр. 3,21).

III ОДЛОЖУВАЊЕ НА ПОКАЈАНИЕТО

Најпосле, со цел да го дополниме тоа што требаше да се рече за целиот предмет на покајанието, сметаме дека е потребно да го потсетиме читателот на скриената опасност која му се заканува и која сè уште им се заканува на многу христијани кои, иако не ја отфрлаат идејата за покајанието, сепак секогаш ја оставаат настрана. Ова одложување на покајанието може да доведе до многу несакани и штетни последици.

Ако во другите работи во нашиов живот одложувањето на добрите решенија и исполнувањето на нашите должности честопати се покажале штетни, (и многу се такви кои доаѓаат до неволји и жалост бидејќи поради одложувањето не ја оствариле добрата одлука во згодно време и така изгубиле добра прилика), што ќе речеме за одложувањето на покајанието? Бидејќи најважната работа на нашиот живот, нашето спасение и вечната среќа зависат од нашето покајание, јасно е дека одложувањето на покајанието може да води во морален загин и вечно проклетство.

Да погледнеме некои забелешки и изговори кои мнозина ги користат да го оправдаат одложувањето на своето покајание.

а) Тие мислат дека **младоста не е погодно време** за покајание и за христијански живот. Така тие го оставаат покајанието за староста сметајќи дека годините ќе им помогнат во процесот на зреењето за поефикасно покајание. „Сега сум млад“, велат таквите; „има време за да мислам за мојата душа. Кога ќе остарам...“

Колку глупава и себелубива мисла! Без да го спомеме фактот дека младоста е најубавото време за основа на среден живот, за формирање на христијански карактер, и создавање на прекрасна иднина, ние би ги прашале овие млади луѓе: „Сигурен ли си дека ќе остариш? Го потпиша ли договорот со што би бил сигурен дека ќе живееш среќно во сите години од твојата младост и дека ќе дочекаш старост со старечка мудрост со која си решил да се покаеш? Не гледаш ли дека смртта не прави разлика на возраста?“

Исто како што цвеќето цути наутро и ја покажува сета своја свежина и убавина преку денот, никогаш не знаејќи сигурно дека ќе живее сè додека природно не овенее, може да биде скинато од раката на градинарот или од ветрот уште како пупка, исто така и младите луѓе мораат да се соочат со смртта при цветањето, свежината и снагата на младоста како и оние луѓе кои што достигнале зрелост и старост. Тие дури можат да ја сретнат смртта поскоро отколку старите, зашто е забележано дека косата на смртта ги коси многу повеќе младите пупки отколку старите дрвја. Може да се рече дека таа покажува извесна предност спрема младоста. „Не си видел ли деца грабнати од

смртта и млади луѓе понесени кон гробот?“ - прашува Свети Василиј Велики. „Времето на животот не е определено, но оној што влегува на патот на животот мора да ја има постојано пред себе помислата за смртта“.

б) Некои други кои слушнале дека извесни христијани се покајале **во време на болест пред својата смрт**, се надеваат да се покајат пред да умрат и да бидат примени во Небеското Царство како што беше примен разбојникот на крстот. „Ти се надеваш Господ да ти подели покајание во часот на треската“, вели Свети Василиј Велики, „кога ти не ќе можеш да ги изречеш спасоносните зборови на исповедта; или кога не ќе можеш да ги чујеш, ако слабоста ја допрела твојата глава или не ќе можеш да ги подигнеш твоите раце кон небото или да ги свиеш колената при богослужбата или да се одрекнеш од гревот и ѓаволот. Твоите домашни во несигурност и сомнение ќе прашуваат: - „Може ли да ја почувствува милоста на светата тајна, или остана несвесен?“

Бидејќи не го знаеме времето на нашата смрт ниту начинот на кој ќе умреме, многу е лудо да си мислиме дека можеме сигурно да ја оставиме толку важната работа каква што е покајанието за времето кога не ќе сме во состојба дури ни да ја извршуваме нашата волја. Во деновите на агонијата на болеста и болните моменти на смртта не би требало да се додава и маката и болката од виновноста и грешната совест. Тогаш на христијанинот му е потребна силна утеха која Светиот Дух им ја влева во последните

моменти на животот на оние кои живеат во покајание и сега ги препорачуваат своите души на Божјата милост.

„Не чекај да се повратиш при Бога (вели Сирах), и не одложувајго тоа од ден на ден; зашто одненадеж Божјиот гнев ќе дојде“ (5,7). Свети Василиј Велики вели: „Не грижејќи се за одложувањето на покајанието од година на година, од месец на месец, од ден на ден, ќе дојдеш до денот кого не го очекуваш, кога надежите за живот ќе исчезнат, кога болката и неутешните неволји ќе надојдат, зашто лекарите ќе изгубат секаква надеж. И ти ќе јачиш од целото свое срце поради тешкото дишење и поради високиот оган кој те гори одвнатре, и ќе немаш никого кој би сочувствувал со тебе. Нејасно ќе сакаш да прозбориш нешто но никој не ќе те разбира; ќе сметаат дека си во делириум. Кој тогаш би го потсетил полумртвиот човек на покајанието? Неговите блиски? Тие се болно нажалени. Неговите пријатели? Тие се двоумат да го сугерираат тоа бидејќи тоа носи тешкотија, зашто дури и лекарите обично го залажуваат пациентот да не мисли на смртта поради неговата љубов за животот. Меѓутоа смртта дошла. Кој ќе те спаси? Веројатно Господ, кого ти го презре.“

Се забелажува дека обично смртта не доаѓа секогаш по некоја болест. Таа често доаѓа наеднаш и неочекувано, без и најмалко нарушување на здравјето. Како тогаш можеш да бидеш сигурен, мој драги читателу, дека ти ќе умреш по болест, кога ти се надеваш да се покаеш? Како знаеш дека нема да го напуштиш светов одненадеш? „Тогаш“, вели Свети Василиј Велики, „моментално сурнување

и урнати ни ќе налетаат како бура. Ангел со мрачен изглед насилно ќе ја однесе твојата душа врзана за гревот а која влече кон земјата, безгласно плачејќи зашто е ослободена од телото кое беше инструмент за солзи. О, како тогаш ќе офкаш поради пропуштеното покајание! ...

- Тешко мене - ќе лелекаш ти, - бидејќи не се ослободив од тешкиот товар на гревот, и сега морам да ја носам оваа голема тежина на лоши работи, иако беше многу лесно да ги отфрлам преку покајанието!“ Поради оваа голема причина Господ наредува: „Покајте се. Ако не стражите Јас ќе дојдам“ (Откр. 3,3). Тоа значи, ако не побрзате на покајание, смртта ќе дојде во сосема неочекувано време, како крадецот кој доаѓа неочекувано и незабележано.

Да претположиме дека ништо од спомнатото нема да се случи. Што мислите, можно ли е христијанинот кој доброволно го одложува покајанието за времето на староста, тоа тогаш и да го оствари? Тоа е сосема сомнително, да не речеме невозможно; зашто што повеќе гревот се повторува тој станува сè појака страст и подлабоко се закоренува во душата на човекот, како да врзува железни пранги и управува со човечкиот ум, волја, срце и тело. Човекот кој го минал сиот свој живот во грев и исчекал старост сигурно ги изгубил своите духовни сили заедно со физичките, и станал неспособен да се одлучи на покајание и да преземе борба против страстите кои толку длабоко се вкоренати во него. Неговата волја е сега омалодушена и отруена од гревот, кој делува на човековата душа исто како што бавните отрови делуваат врз физичкиот состав.

Неговото тело е изнемоштено од постојаното делување во гревот. Откако младоста одминала, кога човековата ревност беше појака а духовните сили поефектни и способни да се спротивстават на гревот и да постават цврста насоченост кон добродетелта, само чудо може да створи потполно покајание и промена на крајот на животот. Такво чудо не може да се случи и поради една друга причина:

Бог, „којшто сака секој човек да се спаси и да дојде до познавање на вистината“ (IТим. 2,4), ни дава на секој од нас многу средства и прилики со кои можеме да се покаеме и да бидеме спасени. Тој ни дарува многу опоменувачки настани со кои Тој нè повикува, „еве сега е време најдобро; еве сега е денот на спасението“ (IIКор. 6,2). Ако човекот ги презре овие средства тој покажува индиферентност и станува глум на Божјиот повик; ако Бог повика денес а тој не одговори, ако преку други настани во неговиот живот повика втор или трет пат или многу пати но, тој го одложува својот одговор и покажува индиферентност спрема Божјата покана, тогаш постои опасност неговото срце да огруби и да заслепи; во тој случај секоја надеж за покајание е изгубена. Оваа е таа врста на опасност против која Господ нè опоменува преку Свети Павле: „Денес“, вели тој, „ако го чуете Неговиот глас, не ги отврднувајте вашите срца... но потсетувајте се секој ден, додека се вели: – денес, за никој од вас да не отрпне преку измамата на гревот (Евр. 3,13). Тоа е поттикот еден со друг секој ден, да се покајуваме и да живееме христијански живот додека го имаме овој ден на наше располагање, така

да не отврднеме од гревот кој ги прелажува луѓето и ги води во смрт.

Многу луѓе отврднати од гревот не чувствуваат потреба да се покајат дури ни во последните моменти на нивниот живот; но спротивно на тоа, тие дури го тераат свештеникот кој дошол при нивната смртна постела да им додели Света Прическа! Христијаните кои покажуваат таква лудост и презир према своето спасение не станале само закоравени во гревот, туку тие се отфрлени од Бога и се пресудени како сосема недостојни за неговата милост и дар кого толку дрско и срамно го презреле. Вистина е, се разбира, има луѓе кои се покајале во „пет до дванаесет“, т.е. во крајната старост. Во ваквите случаи Бог ги повикал тие луѓе во тоа време и одговарајќи на тој повик тие се покајале искрено по својата сопствена волја. Ако тие биле повикани порано и го презреа повикот, ќе беа одбиени. Опасноста која доаѓа од одложувањето на покајанието е поради тоа така голема, и работата на покајанието и развитокот на христијанскиот карактер толку сериозна и важна, што е тоа најважната работа во нашиот живот, зашто нашата вистинска среќа зависи од тоа - па може човек да се чуди зошто има луѓе со толку потемнети умови кои така ги ризикуваат своите врвни интереси, додека покажуваат толку многу интерес и алчност за трошките.

Свети Василиј Велики, кој многу живо ја опишува опасноста од одложувањето на покајанието, обраќајќи им се на христијаните со таква памет, вели: „Ако се раздаваше злато во Црквата, дали би рекол ти: - Ќе одам утре.

Но, брзаш таму без никакво одложување. А сега, кога сèдобриот Бог сака да те награди, не со лажниот блесок на материјата и парите, туку со чистотата на твојата душа, ти наоѓаш изговори?“

„Ако си роб на човек, а твојот господар објави можност да бидеш ослободен, не ќе побрзаш ли кај него, не ќе ангажираш ли адвокат, не ќе зборуваш ли пред судиите, со цел да ја осигураш својата слобода? Не само што би побрзал, туку на крајот би примил и удари по лице како казна со цел да го избегнеш мачењето на ропството. А сега кога си роб на гревот и Бог лично како гласник те повикува да се ослободиш од прангите и да ти подели слобода, да те направи сограѓанин со ангелите, да те прогласи за свое чедо и наследник на Христовите добра, зошто сега зборуваш дека не е време да ги примиш овие големи дарови? И ако лекарот ти вети дека ќе те преобрази од стар во млад човек, не ќе сакаш ли да дојде тој ден побрзо, кога би се видел во пролетта на својот живот? А сега, кога Бог ветува да ја обнови твојата душа преку покајанието, душата која остарела преку гревот, се изгнасила и станала одбивна преку злобата, ти го презираш својот добротинител и не побрзуваш да го примиш ветувањето? Не сакаш да го видиш ова големо чудо, како човек се преродува без мајка? Како стариот човек, расипан од желбите на гревот, се враќа во полниот цутеж на духовната младост? Кога таков благослов ти е понуден со толку големи достоинства, тебе клет човеку, зошто го одложуваш своето покајание, поваќе љубејќи ја радоста на гревот. Но постои ли нешто кое има

цена рамна на душата? Има ли нешто еднакво на блаженството во Небеското Царство? Има ли бранител кој поседува повеќе доверба од сеснајниот Бог, или добротвор помилостив од Бога кој секогo го љуби? Навистина ниедна од грешките кои човекот ги прави во својата невнимателност не е толку сериозна колку што е одложувањето на покајанието, поради кое може да ја изгуби вечната среќа. Одложувањето е голем трик на ѓаволот, со кој ги залажува и успива сите оние кои ги ставил во јарем до тој степен што избришале од своите глави секаква мисла за нивните души и нивната иднина. „Мои браќа“, вели истиот велик црковен отец, „Злиот е многу лукав и лажлив во правењето зло. Тој знае дека ние луѓево го имаме само сегашново време на расположение и дека секое дело се врши во сегашно време. Така со одложувањето тој си ја утврдува сегашноста „денеска“, и ја остава надежта за утре. Уште повеќе, тој нè поттикнува да направиме грев денес и нè убедува да го оставиме покајанието и спасението за утре. Кога ќе дојде утрешниот ден злонамерниот советник повторно нè замолува да му го дадеме „денес“ и да го оставиме „утре“ за Бога. Така со постојаното одземање на сегашноста преку задоволството и оставајќи ја само иднината, тој успева да го повлече човекот од вечниот живот.“

Се надеваме и се молиме дека ти, кој трпеливо ја читаш оваа книга за покајанието нема да бидеш излажан од гревот и неговиот творец – ѓаволот, ниту со одложувањето на покајанието, ниту со било кое друго лукавство, што може да го расипи и попречи највисокиот и нај-

среќниот чин во твојот живот, твоето покајание, твојот христијански раст и осигурувањето на вечната слава и блаженство. Се надеваме и ти пожелуваме и твоето име да биде неизбриливо запишано во книгата на животот за да го чуеш признаено од Христа пред Неговиот Отец и пред Неговите ангели (Фил. 4,3 и Откр. 3,5).

СОДРЖИНА

Покајание.....	5
1. Повик на покајание.....	5
2. Потреба и вредност на покајанието.....	11
3. Значењето на покајанието.....	15
I Покајанието.....	17
4. Карактеристиките на вистинското покајание.....	17
а) Свесност за грешната положба.....	17
- Прекршување на заповедите и должностите.....	18
- Внатрешни страсти и пороци.....	27
б) Свесност за товарот на гревот.....	30
- Одделување и оддалечување од Бога Отецот.....	33
- Расипно потрошување на даровите.....	34
- Состојба на глупост и лудост.....	37
- Загин и смрт.....	41
5. Други знаци на вистинското покајание.....	43
в) Внатрешна жалост и скрушеност.....	43
г) Цврста одлука за нов живот во Христа.....	48
д) Надомест на оној на кого сме му згрешиле.....	50
Простување на секого кој ни згрешил.....	51
II. Исповед.....	53
6. Установата на исповедта.....	53
7. Потреба од исповед.....	58
8. Искреноста во исповедта.....	71
9. Функции и резултати на исповедта.....	80
10. Изворот на простување на гревовите.....	83
11. Епитимија.....	87
12. Други резултати на исповедта.....	89
13. Понатамошниот развој на христијанскиот живот.....	96
III. Одложување на покајанието.....	101